

Ehuhuọ-Ozi Polu Dejenni Ndị Rom

1 Mmẹ wụ Polu de erekwọ-ozi. M wụ igbọn Jizos' Kraisti. Osolobue kpọ m, tumę m onye-ozi pụ-ichẹn makę Ozioma Osolobue.

2 Oziomanị wụ banyeni ihien hụn Osolobue kwe nkwa a ẹdei imẹ Ehuhuọ-nsọ ghahanị ndị-amụma a.

3 Oziomanị wụ banyeni Nwa a wụ Jizosị Kraisti Di-nwọnni-enyi—hụn bịa nökę ihiyan; ebọn Defidi kę wę mụ a ye;

4 Osolobue gi ikèn Mmon-nsọ a ghosizikwọ n'o wụ Nwa Osolobue ghahanị igha Ọnwụn weli e.

5 Makę ufiri ẹfan Osolobue, Osolobue e megụoni enyi ẹfọma ghahanị Nwa a nị wụ Jesu Kristi Di-nwònñi-enyi; o yegwozi enyi orùn ndị-ozi pụ-ichenni ghahan'a, keni enyi hụn uzọ duhe ndị alị ndị ozọ ile wuleni ndị Ju d'e kwerin'e, humen'e isi;

6 kezi ụnu lę enwèn ụnu, makeni wę kpozíkwo ọnu d'a wuru nke Jesu Kristi.

7 M rị e dejenni ndị ile rị Osolobue obi hụn rị Rom, ndị wę kpọ d'a wuru ndị-nsọ. Ẹfọma lę udon gha eka Osolobue Nedi enyi lę Di-nwònñi-enyi wụ Jesu Kristi a bịa ya rịnị ụnu.

Polu A Kpanmin Osolobue

8 Nke ibuzo, m rị a kpanmin Osolobue m ghahanị Jesu Kristi makę ụnu ile, makeni wę rị e ku oku okukwe ụnu imẹ ụwa ile.

9 Osolobue, hụn m gi obi m ile e fe ghahanị izisọnmẹ ozioma Nwa a, wụ ọsheri m nị m'a nyanhan ụnu ogēn ile imē ekpere m.

10 M gha e mē ekpere, m'a riọsọnmẹ Osolobue n'o beye ni m oghere nị m saeka bịa nwan d'a hụn ụnu—omeni uche e ro.

11 Makeni ụnu rị a da m—makeni m chọ nị m yebeye ụnu ngozi imē-mmọn, keni ụnu zekēnme.

12 Mba, keni mme lę ụnu hụn uzọ gi okukwe enyi gbatari ibe enyi umē.

13 Umunẹ m, m chọ nị ụnu marịn n'o teké m choma nị m bịa d'a hụn ụnu. (Kani wẹ eke nị m bịa.) M rị a chọ nị m bịa, keni m gha imē ụnu kpohazini Osolobue ihiān kę m dọn mē imē anị ndị ozozi wuleni ndị Ju.

14 M gi ihiān ile ugwo: kę ndị wa-enya kę ndị waleni enya, kę ndị jen ulo-ehuhuọ kę ndị jenleni—

15 ya haīn o gi a dụ m nị m bịa d'e zizikwọ ụnu ndị rị imē Rom' Ozioma.

Ikèn Rị Imē Ozioma

16 Ifenrẹn ozioma arị e mē m, makeni ya wụ ikèn Osolobue gi a zuopuha onyę ọwulę kwerini, ndị Ju wụ ibuzo, o sòn ndị wuleni ndị Ju.

17 Makeni, ozioma ya nwę a ghosi kę Osolobue dọn e mē ihiān a wuru onyę rị kę Osolobue chọ: o mē e ghahanị okukwe onyę ahụn—gha mbidọn d'e ru njendemē. O nōhụ kę Ehuhuọ-nsọ dọn ku e, si, “Onyę rị kę Chuku chọ ghahanị okukwę k'a rị ndụn.”

Ikpe Hụn Ma Ihiān Ile

18 Iwe-le-onuma Osolobue a gha elu-igwee e hukwasị njọ ile le ihiẹn ile rịlẹni mma hụn ndị-ejẹ e me, ndị hụn gi ejẹ-ihiẹn wę e me e gbondon ezioku.

19 Makeni, ihiẹn ihiān k'a saeka marin banyeni Osolobue we wę enya, makeni Osolobue le enwèn e e megwu n'o we wę enya.

20 Makeni, kete Osolobue e kele ụwa, ikenebitę Osolobue le ihiẹn o gi wụrụ Osolobue a fuhachanringwu ifon. Ọsuon'a ni ele wę ihiẹn wę e legha enya, wę e gi ihiẹn ndị hụn Osolobue ke a ghota wę, a hụn kę wę no. Ya wụ, o nwonnini ihiẹn ndị no erirà k'e kin, dodo arikoni wę ya, kaka!

21 Makeni, ọsuon'a ni a maringwu wę Osolobue, eyeni wę e mgbaye run'ę, akpanminị w'a. Kama, iroro wę a wụrụ ihiẹn olal'iwi, uche wę hụn ghaziléni a rụn a gbagwu ishi.

22 Ebe wę rị e ro ni wę marin ihiẹn, e henrin wę ndị-nzuzu;

23 hụn nkę w'e gi fe Osolobue hụn ghaleni a nwụn, ye e ogwo run'ę, e fesonmę wę ihiẹn wę kpụ akpụ—kę ndị no kę ihiān hụn a nwunnị kę ndị no kę anụ rị ichen-ichen, kę anụ ndị nwę ukwụ-enę kę nnunu kę ihiẹn ndị hụn a rịni!

24 Osolobue no gi ifiri eję-ihiẹn ndị ahụn rị a gun wę imę obi la wę tony imesonmę ihiẹn ru unyin—wę le ibe wę no gi ęhu wę mesonmę ihiẹn-ifenren;

25 wę no gi ntụ nökın enya ezioku Osolobue, fesonmę ihiẹn Osolobue ke, a kpọ ni wę isi-alị hụn nkę w'e gi fe Osolobue hụn wụ Onye-okike hụn rịchanri mma jenrin ejen! Isẹe.

26 Ufiri onwan, Osolobue no la wę tony egun ihiẹn-ifenren, nkę wụ ni ikpoho wę e gi imę-mgbä ikpoho-

le-ikpoho ihiyan ghaleni e me, nōkin enya imē-mgba ikennyē-le-ikpoho hūn o me ni ya kē ihiyan e me.

²⁷ Erīra kē ikennyē wē gizikwō latō imē-mgba wē le ikpoho hūn ihiyan e me, egn̄ ison ikennyē ibe wē e me mgbā hū a gungbu wē: ikennyē le ikennyē ibe wē hū e metarī ihiyen ifenren—a narinzikwō afunfun furu eje-ihiyen wē rī e me.

²⁸ Makēni ndinj̄ ju n̄i eyekō wē Osolobue Ọnodi wē marin run'e, Osolobue no la wē toni uche wē ahūn runi keni wē mesonmē ihiyen furuleni.

²⁹ Udi ihiyen ile jo-njō e jun imē wē, ya le ejemumē, enya-uku, iwe, enya-ufu, igbu-ochu, ikpe, ndufie le ero; e henrin wē ndi-oghēle,

³⁰ ndi-nkutō, ndi ize Osolobue e ze; w'a kpari ihiyan, a pache, a nyan isi, e ropuhasonmē eje-ihiyen rituleni, e nupu-isí okpuru ndi muní wē.

³¹ E nwē wē uche, w'a ra gi wē dōn enya, efo a joka wē, w'a ra me ebere.

³² A maringhō wē n̄i iwu Osolobue wū n̄i ndi hūn e me udī ihiyen ndinj̄ k'a nwūn, kanj̄ wē huzi e me wē—elede n̄i wē e me wē suō, wē huzi e ye ndi ozō rī e meni wē ndu.

Isi Nke Ebụo

Okinkin-ikpe Osolobue Zin-ezin

¹ Ya wū, y'e nwonkwō ihiyen i k'e kin—onye ọwule i wū! Makēni, ebe i nō ma ndi ozō ikpe, i rī a mazikwō enwēn i ikpe. Makēni, iyū hūn rī a ma wē ikpe rizikwō e me ihiyen ndi hū i gi rī a ma wē ikpe.

² Enyi a maringhō n̄i Osolobue wū onye ezioku ebe o nō ma ndi me udī ihiyen ndinj̄ wē ikpe.

3 Kanị, iyu nwẹn, onyę ọwule i wụ, hụn e mezi ihien ndị hụ i gi a hangbu ndị ozo eñen, i ro n'i k'a wanahịn okinkin-ikpe Osolobue?

4 Ra i rị e lelia oken efoma a lę nkintin o rị a gba i lę ndidi e? Y'a marin ni Osolobue rị e meni i efomanị keni i hụn uzọ roghari?

5 Kanị, ebe i n'a kpokin obi i, a jụ ni y'e roghariko, i rị e kponto ni enwèni afunfun, e cheni afunfun, hụn wę jeniko d'e ye i Uhụohịn iwe-le-Ọnuma, uhụohịn hụ Osolobue k'e gi han eñen ahụn zinrinni.

6 Osolobue k'a kụ onyę ọwule ugwo kę onyę-onyę dọn rụn.

7 Nke ndị hụ e mesonmę mma, makeni wę rị a cho ogho lę mgbaye lę ndụn nwọnleni oğugụ, Osolobue k'e we ndụn itebite ye wę.

8 Kanị, Osolobue k'e hu iwe-le-Ọnuma a kpu ndị hụn a cho nke-wę nke-wę, a jụ ezioku, e sòn ejehiien.

9 Eje-ufu lę nsongbu k'a rịnị onyę ọwule hụn e mę eje-ihien, ndị Ju wụ ibuzo, o sòn ndị wụleni ndị Ju.

10 Kanị Osolobue k'e we ogho lę ikpen lę udon ye kę wę han hụn e mę ihien rị mma, ndị Ju wụ ibuzo, o sòn ndị wụleni ndị Ju.

11 Makeni Osolobue ara gbeyeni onyę ọwule.

12 Ndị wụleni ndị Ju enwọn Iwu Mozizi; kanị wę mę njọ, a na wę iwi, ọsụon'a ni enwọn wę Iwu Mozizi. Ndị Ju nwọn Iwu Mozizi; wę mę njọ, e gi wę Iwu Mozizi kin wę ikpe, ma wę ikpe.

13 Makeni ẹle ndị a nu ihien Iwu ku kę Osolobue e kuni ọhụnma, kanị, ndị e mę ihien Iwu ku.

14 Omení ndị hụ wụleni ndị Ju, hụn nwọnleni Iwu Mozizi, e gi omumę wę mę ihien Iwu hụ cho, e

nwęgho wę iwu imę obi wę, ọsuon'a nị enwọn wę Iwu hụ kę ndị Ju dọn nwę e.

15 Wę rị e gi omumę wę a ghosi nị ihiẹn Iwu chọ a wuruołe ihiẹn wę deye imę obi wę. Ihorị wę hụ a shia nị wę eri: mgbe ndị hụ iroro wę a ma wę ikpe, mgbe ndị hụ o kuyeni wę.

16 Erira k'o jenkö d'a rị Uhuohin ahụn Osolobue k'e gi gi ihiẹn zueri imę obi ihięn kin ihięn ikpe ghahanị Jesu Kristi, nokę kę Ozioma hụn m rị e zi dọn ku e.

Ndị Ju Lę Iwu Mozizi

17 Kanị, i sị nị i wụ onyę Ju; e gi Iwu Mozizi e dọn ẹnya, a nyan isi nị ęgbata yụ lę Osolobue a rịka mma;

18 a nyan isi nị y'a maringho uche Osolobue, marin ihiẹn ka mma—n'e giguo wę Iwu Mozizi zun i;

19 i sị nị i wụ onyę e du ndị ẹnya-ishı, n'ị wụ ukpę ndị rị imę ishi,

20 nị i wụ onyę a dun ndị nzuzu ọđun lę onyę a kuzi ụmụeka—n'i nwọn amamihien lę ezioku zu oke imę Iwu Mozizi. Ele ya?

21 Ya wụ, iyụ hụn a kuzi ndị ọzo, i hụ a kuzi enwẹn i? I hụ a si, “Ezunlę ohin.” Kanị yụ nwẹn, i hụ e zun?

22 I hụ a si, “agherele;” Kanị yụ nwẹn, i hụ a gherę? I hụ a si, “Arụalę mmọn, nị eje-ihiẹn ro.” Kanị yụ nwẹn, y'e jen ụnọ mmọn d'e zun ihiẹn rịn'a?

23 Iyụ hụn gi Iwu Osolobue a nyan isi, i hụ a dan ya wụ Iwu— e gi e a fa Osolobue?

24 Ehuhuọ-nṣọ si, “Ufiri ụnụ ndị Ju kę ndị alị ndị ọzo gi e kuto Osolobue.”

Ikwa-ugun Lę Ife-Osolobue

25 Ikwa-ugun a banghọ erere—omẹni ị hụ a gbaye Iwu Osolobue. Kanị, omẹni y'e nupu-isi okpuru Iwu hụ, ya wụ nị ugун i kwa elezi ugун nke-esi.

26 Ya wụ, omẹni ndị kwaleni ugun e mè ihiẹn Iwu ku, e werikọ wẹ wẹ nöké ndị kwa ugun—o sụo n'a nị akwanni wẹ?

27 Ya wụ nị ndị kwaleni ugun nke ehụ, bụ wẹ hụ e dọnmę Iwu hụ, k'a shiagbu ụnụ eri—makeni ọnụ a dan Iwu hụ, ọsuon'a nị ụnụ kẹ wẹ detun'e, ọsuon'a nị ụnụ a kwagụo ugun.

28 Makeni, ele ihiẹn ẹnya e legha kẹ ihiān gi a wuru onyę Ju; ezigbo ugun ele hụn wẹ kwa ehụ, w'ele legha ẹnya.

29 Mba. Kanị, ezigbo onyę Ju wụ hụn wụ onyę Ju imẹ obi; ezigbo ikwa-ugun wụ hụn wẹ kwa imẹ obi—ihiẹn imẹ-mmịn lẹ Mmịn-nsị rọ, ele ihiẹn ehụ lẹ mkpuru-oku wẹ dehụ imẹ. Udi ihiān nō ẹnīna k'a narin ija-mma wẹ ẹka Osolobue ele ẹka ihiān ibe e.

Isi Nke Etọ

Kị Ndị Ju Gi Ka Ndị Ozọ Mma?

1 Kị ndị Ju gi nwani ka ndị alị ndị ozọ mma? Elee erere kẹ ikwa-ugun banzị?

2 O bukékwo! Nke ibuzo wụ nị Osolobue bu oku gha a ọnụ pụha che ẹka ndị Ju.

3 Kanị, omẹni o nwęghọ ndị rị imẹ wẹ wụleni ndị wẹ gi e dọn ẹnya, nị ẹnyi gi ọhụn sị nị Osolobue ele onyę wẹ e gi dọn ẹnya?

4 Mba, kaka! Osolobue wụkwọ onyę ezioku, o ọsuon'a nị ihiān ile wụ ndị-ntụ. O nohụ kẹ Ekukwo-nsị dọn ku e, sị,

“Wẹ k'a hụn a

nị ihien i ku wụ ezioku;
wę kin i ikpe, i k'e ri enen;
i han enen,
w'e k'a hụn nị enen i han wụ ezioku."

⁵ Kanị, o mè nwan nị eje-omumé enyi a ghosi
kẹ Osolobue mehan onye ezi-omumé, kị enyi e ku
nwan? Nị enyi sị nwan nị Osolobue mè njo omeni
o ye enyi afunfun? (M rị e ku ẹ hụ kẹ ihiyan dòn e ku.)

⁶ O nwonni k'o dòn mè! Makeni, omeni Osolobue
wụ onye njo, nanị k'o k'a dòn kin ụwa ikpe?

⁷ Kanị, omeni ntụ m kẹ ezioku Osolobue gi a
fuhachanrin ifon, e wehen'e ogho, kẹ w'a mazini m
nwan ikpe nị m wụ onye-njo?

⁸ Kị hajin enyi gileni sị, "Nị enyi mèsonmè nwan
njo keni ihien rị mma hụn uzọ a pụha ifon"? (Ya kẹ
ndị rị e kuto nị enyi sị nị 'ya kẹ enyi e ku.) Wę furu
ndị w'a ma ikpe.

Onwoni Onye Rị Kẹ Osolobue Chọ

⁹ Kị mèzi? Enyi ndị Ju ka ndị hụn wuleni ndị Ju
mma? Kaka akp'ohu! Enyi e kuguol'a nị njo rị a kị
ihiyan ile—kẹ ndị Ju kẹ ndị wuleni ndị Ju.

¹⁰ Eriira kẹ Ehuhuqo-nsø dòn ku ẹ, sị,
"O nwonni onye rị kẹ Osolobue dòn chọ,

o nwondeni kaka akpụ onye ohu;

¹¹ O nwonni onye a ghötani,
o nwonni onye a chọ Osolobue.

¹² Wę ile a kpahuguo;
wę ile e henringuqo ihien-eti;
o nwonni onye e mè efoma,

o nwondeni kaka akpụ onye ohu.

¹³ Oku a gha wę ekpíri a pụha rị kẹ
ishin gha ili rị oghe a pụha;

wę gi ire wę e dufie,
eđide agwo kę
oku rị wę ụgb'ọnụ wụ.

¹⁴ Ikpo-iyi lę eje-oku jun wę ọnụ.

¹⁵ Ükü a kereka wę igbu-ochụ.

¹⁶ Ebe ọwule wę jen,
wę lę ntikpọ lę nsongbu wị.

¹⁷ Amarintudeni wę ihiẹn ezigbo udon wụ.

¹⁸ Egun Osolobue aridé wę ẹnya.”

¹⁹ Enyi a maringho nị ihienni ile Iwu ku, nị ndị rị okpuru Iwu k'o rị a gwa, keni ọnụ ọwule gba nkintin, k'en'o wezikwo ihiān ile rị ụwa ile ẹnya nị wę ile jenkö d'a kọ nị Osolobue kę wę jen.

²⁰ Makení, “O nwɔnni onyę Osolobue k'e kuni ọhunma makení ọ n'e mę ihiẹn Iwu chọ,” makení Iwu kę wę gi e mę ihiān a marin nị ihiān e meguo njọ.

Kę Ihiān A Dọn Rị Kę Chuku Chọ

²¹ Kanị Osolobue a ghosiguo uzo ihiān gi a rị ọchan—bu ele ghahanị Iwu Mozizi. Kanị, kę imé Iwu Mozizi kę imé ihiẹn ndị-amuma ku, Ehuhuoso a shiaguo eri nị ya wụ uzo kę ihiān gi a rị ọchan.

²² Uzonị hụn gha eka Osolobue bịa, hụn wę e gi rị ọchan, wụ ikwerini Jizos' Kraisti.

Onyę ọwule kwerini, Osolobue e weri e n'o riguo ọchan—o tuni onyę wę wụ. Makení, o nwɔnni ihiẹn rị ichen imé ihiān ile, kaka,

²³ makení ihiān ile e meguo njọ, gha imé ọgho Osolobue danfụ.

²⁴ Ya wụ nị efoma Osolobue suọ kę Osolobue gi nwan e kuni ihiān ọhunma—ihiẹn-ofe ro. O mę e ghahanị igbarinị wę ghahanị Kraisti wụ Jizosi.

25 Makeni, Osolobue we Jesu ye, gi e hēnrin ejan wę gi e wepụ njo ihiān lę iwe-lę-ōnuma Osolobue hūn njo te k'e buhēni ihiān. Onwun Jesu nwun, ya wu ędeke Jesu, kę Osolobue gi mę e.

Okukwe kę wę gi e nwęhen ihiēnni Jesu mę. Osolobue mę ọnwan n'o gi ghosi ni ya lę enwēn e wu Osolobue wukwō onyę ezi-omumē—ndidi e k'o gi fepụ njo ihiān męsonmę mbu enya—

26 makeni o kwademę n'o k'e gi ogenni ghosi n'o wu onyę ezioku, n'o nwɔnni onyę o gbeyeni. Osolobue gi uzonj a ghosi ni 'ya lę enwēn e wu onyę ezioku, n'o hughozikwō mma n'o nabanhān onyę ɔwule kwerini Jesu, kpó onyę hụ onyę rị ɔchan.

Osolobue Suo Me E, Ihiān A S'eka Nyan Isi

27 Kini kę ihiān e gizi nwan nyan isi? O nwɔnni, kaka akp'ohu! Makeni, ele ɔrun lę ugwo-ɔrun kę wę gi e mę e; mba, okukwe lę ihiēn-ɔfę wę e ye onyę kwerini rō—'ya haịn ihiēn wę e gi nyan isi gizileni rị a.

28 Makeni, enyi gi e dọn nị ghahani okukwe kę Osolobue gi e kuni ihiān ɔhunma, ele imē ihiēn Iwu cho.

29 Makeni, Osolobue wu ohu suo. Ra Osolobue ndị Ju suo rōdē? Elezi nke ndị wuleni ndị Ju? Egheę, o wuzikwō nke ndị wuleni ndị Ju,

30 ebe o mę ni Osolobue wu ohu suo. Ya wu, o k'e gi ifiri okukwe nabanhān ndị Ju, kuni wę ɔhunma, gizikwō ifiri okukwe nabanhān ndị ali ndị ozō, kuni wę ɔhunma.

31 Enyi riđe nwan e gi oku okukweni a kagbu Iwu Mozizi ra? Mba, kaka; enyi rị e giđe e a kwadon e.

Isi Nke Eno

Ebrahim Lẹ Okukwe

¹ Imẹ oku okukweni, kị ẹnyi k'e ku banyeni Ebrahim wụ nedị ẹnyi nke anụ-ehụ? Nanị k'o jẹn?

² Omèni ihiẹn hụn Ebrahim rụn kẹ Osolobue gi kun'e ọhunma, nké o nwọn ihiẹn o gi nyan isi, kanị eле ebe Osolobue rị k'o k'a nọ nyan ya wụ isi.

³ Kị Ehuhuqo-nṣo ku? O sị, "Ebrahim' kwəyeni Osolobue, Osolobue nọ gi ifiri ẹ gun a yen'ę, kpọ a onyę rị ụchan."

⁴ Lee ẹ nwan: onyę rụn ọrun, a kụ w'a ụgwọ-ọrun a. W'a ra sị nị wẹ "ye" ẹ ihiẹn-ọfẹ, kama, w'a sị nị ihiẹn ọ rụn rọ, nị wẹ kụ a ụgwọ-ọrun.

⁵ Kanị nke ndị hụn gichanrịn okukwe dọn ẹnya, elep ọrun, e kwəyeni wẹ Osolobue hụn a sị onyę njo n'o riguọ nwan ọchan, okwəyeni wẹ kwəyeni Osolobue k'o gi e kuni wẹ ọhunma, a kpọ wẹ ndị rị ọchan.

⁶ Onwan wụ ihiẹn Defidi rị e ku ogęn o gi ku oku ighogho hụn rịnị onyę hụn Osolobue weri ẹ n'o wụ onyę rị ọchan—bu o nwọnni ọrun ọma ọwule ọ rụn: ọ sị,

⁷ "Ngozi arịkakwọ nị

ndị hụn Osolobue gbagharị eje-ihiẹn ndị wẹ
mẹ,

ndị hụn o fitchanpụ njo wẹ;

⁸ ngozi arịkakwọ nị

onyę hụn Di-nwọnni-ẹnyi jẹnkolèni
d'a gun nị njo a!"

⁹ Onyę nwèdè nwan ngozi hụ Defidi ku oku ę?
Ndị hụn kwa ugún suọ ra kẹ ndị kwaleni ugún?

Enyi e kuguo a ni ufiri okukwe Abraham ke Osolobue gi kpoo a onye ri ke Osolobue cho.

¹⁰ Elee onodị ke Osolobue node gun ihienni yen'e? Ebe o kwaguu ugun ra ebe o keleni kwa ugun? Ele k'oo kwaguu ugun, kanị k'o keleni kwa.

¹¹ Osolobue no gi ikwa ugun ye e ahima, gi ghoṣi n'o ri-ochan, ya wu n'o riguołe ochan ghahani okukwe k'o keleni kwa ugun—keni Abraham wuru nedị ndị ile kwerini kwaleni ugun; keni Osolobue gi ifiri okukwe we kpozikwo we ndị ri ochan.

¹² Abraham wuzikwo nedị ndị hun kwa ugun, ndị hun o me ni ele ni we kwa ugun suq, kama, we nwonzikwo ụdi okukwe ohu hu Abraham nedị-enyi nwọn n'o d'a kwa ugun.

Okukwe Kę Wę Gi E Nwọnhen Ihien Osolobue Kwe Nkwa A

¹³ Ogen Osolobue gi kwe Abraham' le umu a nkwa ni ụwa k'a wu nke we, o kuni ni idonmę Iwu ke Abraham mobụ umu a e gi nwəhen e, kama, ni igi okukwe henrin ndị ri ochan ke w'e gi nwəhen e.

¹⁴ Makeni, omeni ndị hun e donmę Iwu ke Osolobue e ye ihien o kwe nkwa a, ya wu o nwonnri ihien okukwe wu—nkwa Osolobue enwọn ihien o wuzi;

¹⁵ makeni iwe-le-ọnuma Osolobue ke Iwu e wehe we dan a; kanị ebe Iwu rileni, w'a ra dan iwu.

¹⁶ Ya wu, okukwe ke we gha e nwəhen ihien ahun Osolobue kwe nkwa a, keni nkwa hu hun uzor wuru ihien-ofe hun Osolobue e ye ndị ile wu umu Abraham—ele ndị we ye Iwu suq, kanị ke we han nwę okukwe ke Abraham' don nwę.

Makeni Abraham' wu nedị ndị ile nwę okukwe,

17 (noké kę Ehụhuo-nso dọn ku e, si, “E meguo m'i wụrụ nedi ndị ani rị ichen-ichen bụ ọda.”) Ọ wụ nedi enyi ihun Osolobue, onye hụn o gi dọn enya; Osolobue hụ hụn e me onye nwunnị a rịzi ndụn, hụn e gi oku-онu a e me ihiẹn rịtuleni n'o rị.

18 Ebrahim' nō kweri, kwerikenme, a tu enya ni nkwa Osolobue jenkö d'e me—osuon'a n'o nwonnị ihiẹn ọzọ o kwondon eka. Ya k'o gi henrin “Nedi ndị alị ichen-ichen bu-ọda,” noké kę Osolobue dọn gwa a mbụ n'o k'a rị, si a, “Erịra kę ụmu i k'e buhan ọda.”

19 Okukwe Ebrahim ebeluanị, osuon'a n'o nyanhanghọ ni ehet a anwunhunguole (makeni ọ wụ ihiẹn noké nwa ahụa ọgụn-isen ogụn hụ), osuon'a n'o nyanhanghozi ni Sara nwunyę e wụ agan;

20 ọ nini obi-ebuo nu e d'a rụ nkwa Osolobue ụka; kama o zekemđedē imē okukwe e, a ja Osolobue mma.

21 O kwerikenme ni Osolobue k'a s'eka me ihiẹn Osolobue kwe nkwa a.

22 Ya haịn Osolobue gi “gun a yen'e, kpọ a onye rị ọchan.”

23 Ele Ebrahim suọ kę wę de ni oku hụ, ni, “Wę nō gun a yen'e.”

24 Kanị, wę dezikwo ni enyi nwẹn ya; makeni wę jenkö d'a gun a yeni enyi ni enyi a riguọ ọchan—enyi ndị hụn kwerini Osolobue, Onye ahụn gha ọnwụn weli Di-nwonnị-enyi wụ Jesu.

25 Osolobue gi ifiri njọ enyi we Jesu ye n'o nwụn, gizi ifiri enyi gha ọnwụn weli e—keni Osolobue hụn uzọ kuni enyi ọhụnma.

Isi Nke Isen

Enyi Lẹ Osolobue E Dụnguọ Nwan!

1 Ebe o me nwan ni Osolobue e giguo ifiri okukwe enyi kuni enyi ọhunma, ya wu ni enyi le Osolobue e dongo ghahanị Di-nwɔnni-enyi wu Jesu Kristi—

2 onye hụn Osolobue gha eka a gi ifiri okukwe enyi webanhān enyi imē ọnodinị o me efoma ye enyi, efomanị hụn enyi wuzo nwan imē e.

Enyi rị nwan a n'an maké ni enyi nwọn olil'enya ni enyi jenkö d'a banye oghọ Osolobue!

3 Enyi a nanzikwo a n'an imē nsongbu ndị hụn a biasonmèni enyi, makèni enyi a maringhọ ni nsongbu e wehē ndidi;

4 ni idisonmè ndidi e me ihiyan a gunsomnem agungun rị mma; ni igunsomnem agungun rị mma e buhē olil'enya—

5 bu olil'enyanị ekpuyekọ enyi, makèni Osolobue nwę ihien-osusuo jenni enyi oda-oda –o huguo ihien-osusuo o nwę ebe enyi rị ye imē obi enyi ghahanị Mmɔn-nsø a o ye enyi.

6 Makèni, ogèn o gi rịchanrin mkpa, ogèn hụ ndùn gileni rị enyi, Kraistị nō nwun ni enyi ndị njo ọnwun.

7 O fuka ɔrun ni ihiyan k'e gidé ifiri onye rị mma nwun ọnwun—o suokwo n'a ni, ikenkwo, ihiyan k'e ri-eka rikin obi, gi ifiri onye rikenmè mma nwun ọnwun.

8 Kanị Osolobue a ghosiguo enyi kẹ o nwéhan ihien-osusuo enyi. Nanị k'o don me e? Ebe enyi rikwo imē njo, ya kẹ Kraistị nō nwunnị enyi ọnwun!

9 Ebe o me nwan ni Osolobue e giguo ifiri ọnwun Jesu nwun, ya wu, ifiri edeke e, kuni enyi ọhunma, enyi jenkö nwan d'a wanahinchanrin iwe-le-ọnuma Osolobue ghahanị 'ya wu Jesu.

10 Makeni, omeni ogən ənyi gi wụ ndị-iñenren Osolobue, o gi ənwun Nwa a dənzi əgbata ənyi lə ya, ya wụ ni, hūnni ənyi lə iya dəngü, o k'e gi ndun Nwa a mə ənyi wanahinchanrin!

11 Eləde əhən suq, kanj, ənyi huzi a ḥan imə Osolobue ghahani Di-nwonnı-ənyi wụ Jizos' Kraisti, onyə hūn Osolobue ghagü nwan əka a dənzi əgbata ənyi lə Osolobue.

Adam' Lé Kraisti

12 Ya wụ, kə njø dən gha əka okennye ohu wụ Adam' banhan imə uwa, njø nō wehə ənwun, erirazi kə ənwun dən ru ihiyan ile əka makeni ihiyan ile mə njø.

13 Egheę, njø rị imə uwa ni wé d'e ye Iwu Mozizi; kanj, ebe iwu riləni, w'a ra sị ihiyan "Lee njø i mə."

14 Kanj, o suokwo n'a ni o rị erira, ənwun hukwo a kichanrin ihiyan ile, gha ogən Adam d'e ru ogən Mozizi—kə ndị hūn danleni iwu əwule Osolobue kpọ əfan kə Adam dən dan iwu Osolobue kpọ əfan.

Adam wúchanrin ihiyen wé e leri ənya a kowa onyə hū keləni bia ogən hū—hūn wụ Kraisti.

15 Kanj, wé ebuo ele ohu. Ihiyen Osolobue ye ofe anoni kə njø Adam. Ənwun kə njø okennye ohu hū wụ Adam' buheni ndị bu əda. Kanj, Osolobue gha efoma okennye ohu hū wụ Jesu Kristi mə məni ndị bu əda əhənma, ye wé ihiyen-ofe—ele ənwun.

16 Ozozı, ihiyen Osolobue ye ofe anoni kə ikpe-omuma hūn njø okennye ohu hū wụ Adam' buhē. Makeni, okinkin-ikpe kə wé gi son akpụ njø ohu, wé nō ma ihiyan ikpe. Kanj Osolobue gi ihiyen-ofe son njø bu əda ihiyan məsonmə, kun'e əhənma.

17 Oméri ifiri njo okennyę ohu ahụn wụ Adam' me kę Ọnwụn gi ghaha eka a kíma, kiní k'e me ndị nabanhān oken-efoma Osolobue le ihiēn-ofe o ye hụn wụ ịri-ochan? Ya wụ ni wę k'e nwọn ndun, elegezi Ọnwụn-wę k'a rị ndun, ki hụn wę kpọ okiki-ghahanị okennyę ohu hụ wụ Jesu Kristi.

18 Ya wụ, kę akpụ njo ohu hụ Adam me dọn buheni ihiān ile ikpe-omuma, eriā kę akpụ ihiēn rị mma ohu Kraistị me dọn nwan e me Osolobue e kuni ihiān ọhunma, e we ndun e ye e.

19 Makeni, eka ohu hụ ndị bu odata gi hēnrin ndị njo makeni okennyę ohu hụ wụ Adam nupụ isi, ya kę Osolobue sikọ nwan d'e gi me ndị bu odata wuru ndị rị ọchan ebe Osolobue rị makeni okennyę ohu hụ wụ Jizosị hume isi.

20 Iwu Mozizi rübanhan d'e me ni ihiān danwaye iwu, gi e marinwaye kę wę mēhan ndị-njo. Kani ebe imē-njo nō ba ụba, ebēhụ kę efoma Osolobue nō bakaridē ụba—

21 keni o hụn uzo me ni eriā njo dọn gi Ọnwụn ki kę efoma Osolobue k'a dọn nwan gi ikuni ihiān ọhunma le ikpo wę ndị rị k'o cho ki—gi eriā me ihiān nwēhen ndun-itēbitę ghahanị Di-nwọnni-enyi wụ Jizos' Kraistị.

Isi Nke Isin

Nwunnahịn Njo, N'i Rịni Osolobue Ndun

1 Ki enyi k'e ku nwan? Nị enyi mēsonmē nwan njo keni efoma Osolobue hụn uzo a bawaye ụba?

2 Mba nụ! Nanị kę enyi, hụn nwunnahịngụ njo e dọn tọ imē njo e bi?

3 Ra ụnu amarịn nị ndị ile wę bugụụ che imẹ Jesu Kristi ghahanị imẹ wę mirin-Chuku, nị e buguo wę wę che imẹ ọnwụn Jesu Kristi nwụn?

4 Ya wụ, e giguo wę mirin-Chuku wę mē enyi libama enyi lę Jesu, gi e mē enyi wuru ndị son e nwụn, keni enyi nwẹn hụn uzo lihi, bimezikwo ndun ọhụn, rikę kę wę dọn gha ọnwụn weli Jesu ghahanị ikęn ahụn Nędi enyi wụ *Osolobue* gi nwę ogho.

5 Ebe o mē ni enyi lę ya a wuguo ohu enina ghahanị ọnwụn a, enyi lę iya k'a wuzikwo ohu ghahanị igha ọnwụn lihi k'o dọn gha ọnwụn lihi,

6 makęni enyi a maringho nị ya lę onyę hụn enyi te wụ kę wę kpogbu enu-obę hụ, keni wę hụn uzo nafu eje-ihię ahụn enyi te wụ ikęn, amamgbe njo gha a kizi enyi kę igbọn.

7 (Makęni onyę hụn nwụnhunnị a wanahinguo njo, njo e nwonzi ikęn ebe o ri.)

8 O mē nwan nị enyi e songuo Kraistị nwụnhụn, enyi kweri ni enyi k'e sonzikwo a rizị ndun—

9 makęni enyi a maringho nị hunnị Kraistị ghagụụ ọnwụn lihi, o nwunkozị; ọnwụn enwęzi ikęn ebe o ri.

10 Makęni, ọnwụn o nwụn, njo k'o nwụnnahin; mgbe ohuni suq k'o nwụn, o nwunkozị. Ndun o ri e bi kikenni, Osolobue k'o ri e bi n'e.

11 Erirazikwo, unu lę enwęn ọnu k'e weririri enwęn ọnu nökę ndị nwụnnahinguu njo lę ndị nō imẹ Kraistị wụ Jizosị a ri nị Osolobue ndun.

12 Ya wụ, anikwole ni nwan njo a kí eħu ụnu, e mē ụnu a gbaye eje-ihię ndị hụn a gunsonmę eħu ụnu;

13 ewekwole ni mkpamkpa-eħu ọnu yemę njo n'o gi henrin ihięn-ørün o gi e mē eje-ihię. Ka wechanriń nị enwęn ọnu ye Osolobue nökę ndị

hun wę ghagụ Ọnwụn weli hun rị ndịn; ọnu e wechanrịn mkpamkpa-ehụ ọnu ile ye Osolobue nöké ihien-ørụn o gi e mè ihien o cho.

¹⁴ Njo akikọ ụnu—makeni ụnu arizi e bi okpuru iwu kanị okpuru efoma Osolobue kę ụnu rị e bi.

Ndị-kwerini Wụ Igboṇ Iri-Ọchan

¹⁵ Kị enyi e mezi nwan? Ni enyi mèṣonmè nwan njo makeni okpuru efoma Osolobue kę enyi rị elezi okpuru Iwu? Kaka akp'ohu!

¹⁶ Unu amarin ni onye ụnu hatu enwèn ụnu yenyi ni ya kę ụnu a gbaye, iya kę ụnu wụ igboṇ e? Omèni njo rọ, ọhụn k'e buhę Ọnwụn; omèni ihumè-isi rọ, ọhụn k'e mè ụnu wuru ndị rị Ọchan.

¹⁷ Kanị, ekele ya rịnị Osolobue, ni, o sụokwo n'a ni ụnu te wụ igboṇ njo, ụnu e giguọ nwan obi ụnu ile gbaye ihien rị nkuzi hụ ụnu nwọnhen;

¹⁸ a gbapuhagụ wę ụnu eka njo, ụnu nō hēnrin igboṇ iri-Ọchan.

¹⁹ (M rị e ku e hụ kę ihien e ku k'en'o ni ụnu ghoha.) Eka ohu hụ ụnu gi we mkpamkpa-ehụ ụnu ye ihien-ürü lę eje-obibi nöké igboṇ—hun ụnu te gi rị e bi eje-obibi, e biwaye, gizi ni nwan eka ohu hụ we mkpamkpa-ehụ ụnu ye ezi-omumè, keni ụnu rị nso.

²⁰ Ogèn hụ ụnu gi wụ igboṇ njo, onwonnị ụgwọ ọwule ụnu gi ezi-omumè hun ụnu e gi gbaye e.

²¹ Elee erere kę ụnu nwònhen imè ihien ndị hụ ụnu e mè ogèn ahụn—hun rị nwan e mè ụnu ifènren? Onwụn, ya kę ihien ndị hụ buhe!

²² Kanị, hunnị o mè nwan ni Osolobue a gbafuhagụ ụnu imè njo, ụnu e hēnrin igboṇ Os-

olobue, erere ụnu e nwęhen wụ nị ụnu rị a rị nsọ. Ihien ọnwan k'e buhę wụ ndun itebe.

²³ Makeni, ụgwọ-ɔrun njo wụ ọnwụn, kanị, ihien Osolobue e ye օfę wụ ndun itebe hụn rị imę Jesu Kristi Di-nwọnni-enyi.

Isi Nke Esa

Ihien Wę Gi Ọlụlụ Di-lę-nwunyę Kowá

¹ Umunę m, ụnu amarin nị ebe ihiän rị ndun suọ kę Iwu nọ a kị a? (A maringhọ m nị m rị e de ni ndị marin Iwu.)

² Ya k'o gi mени okpoho nwọn di k'a lụrịri di e hụ, kasị a mē ni di e ahụn hụ ndun. Kanị, di e nwụnhụn, iwu di-lę-nwunyę egizi e.

³ Ya wụ, omení ya lę okęnnę ozo a sụoma mọbụ luma bụ di e hukwo ndun, wę k'a kpọ a onyę zo-ukụ-ye-ofia; kanị omení di e a nwụnhụngụo, iwu hụ egizi e. O luma okęnnę ozo, o zonị ukụ ye ofia.

⁴ Umunę m, erira k'o rizi nị ụnu. Makeni ụnu wụ mkpamkpa-ehụ hụ Kraistị gi nwụnhụn, ụnu lę iya gba nwụnhụn; ya wụ, ụnu a nwụnnahingụo Iwu Mozizi, kení wę hụn uzọ we ụnu ye onyę ozo luru, onyę hụ Osolobue gha ọnwụn welli, kení enyi banni Osolobue erere, mịn'a mkpuru.

⁵ Makeni, ogen hụ enwén enyi gi rị a kị enyi, eje-ihien ndị ahụn Iwu kpotiensonmę rị ɔrun imę mkpamkpa-ehụ enyi, a runpụha ihien ọnwụn gi e gbu.

⁶ Kanị, enyi e nwęringụo nwan enwén enyi, enyi arizị okpuru Iwu Mozizi, makeni enyi a nwụngụo—nwụnnahin ihien hụn te gi enyi mbụ, kení enyi hụn uzọ gi uzọ ọhụn ahụn Mmọn-nsọ a kị femę

Osolobue, elege ụzọ akan, ụzọ ahụn Iwu hụ wę de e de a kị.

Iwu Le Njọ

⁷ Kịnị kę ẹnyi k'e kuzi nwan? Nị ẹnyi sị nwan nị Iwu Mozizi wụ njọ? Mba nụ! Makeni, emeni elege Iwu, m'e ke marin ihiẹn njọ wụ. Omęni Iwu asini, "Anile ihiẹn ọwule na i ẹnya," m'e ke marin ihiẹn ọ wụ nị ihiẹn a la ihiān ẹnya.

⁸ Kanị njọ nọ hụn ihiẹn ahụn Iwu ku tudem, gi ẹ kpötienchanrin ihiẹn olila-ẹnya rị ichen-ichen imē m. Ya wụnị, omęni elege Iwu, njọ wụ ihiẹn nwụnnị.

⁹ M te hụ ndụn kę iwu keleni bianị m; kanị, ogęn ihiẹn hụ Iwu ku gi bia, njọ nọ tulua—

¹⁰ m nọ nwụnhụn. Iwu hụn nkę e ye ndụn nọ weheni m ọnwụn!

¹¹ Njọ nọ hụn ihiẹn ahụn Iwu ku tudem, gi ẹ dufie m, gi ẹ gbu m.

¹² Ya wụ, Iwu le enwèn ẹ rị nsọ; ihiẹn hụ Iwu ku rịzikwọ nsọ, rị mma ẹnya Osolobue, rị mma nke-esi.

¹³ Ya wụ nị ihiẹn hụn rị mma buheni m ọnwụn? Kaka akp'ohu! Njọ ya mè e. O nọ puhachanrin ifon nị njọ wụ njọ—makeni o gi ihiẹn rị mma buheni m ọnwụn. Ya wụ, e giguo wę ihiẹn hụ Iwu ku ghosi kę njọ nọ—nị njọ a jọka njọ.

Ndụn Arị Ihian

¹⁴ Enyi a maringho nị Iwu wụ ihiẹn imē-mmọn, kanị mmę nwèn wụ ihiān-mmaka hụn nwọnleni Mmọn-nsọ—hụn njọ rị a kichanrin kę igbọn o nòn enon.

¹⁵ M'a ra ghotà ihiẹn m rị e mè. Makeni, m'a ra mè ihiẹn m chọ nị m mè, kama, ihiẹn hụn e ze m ize, ya kę m'e mè.

16 Ebe o mē nwan nī ihiēn hūn m chōlēni nī m mē kē m'e mē, ya e mē m e kweri nī Iwū hū rī mma nke-esi.

17 Ya wū nwan nī elegezi mmē rī e mē e, kanī, njō hūn rī imē m rī e mē e.

18 Makēni, a maringhō m n'o nwōnni kaka akpụ ihiēn ohu rī mma hūn rī imē m, ya wū imē mmē wū ihiān-mmaka. Makēni, m'a chō nī m mē ihiēn rī mma, kanī, m'a ra saęka mē e.

19 M'a ra mē mma hūn m chō nī m mē, kanī ejehiēn hū hūn m chōlēni nī m mē kē m'e mēsonmē.

20 O mē nwan nī m'e mēsonmē ihiēn m chōlēni, ya wū nī elegezi mmē rī e mē e—njō hūn rī imē m rī e mē e.

21 Ya wū, a hūnguō m'a nwan n'o nwē iwū rī orūn imē m, a kī m, hūn o gi e mē nī m chō nī m mē mma, ejehiēn suq kē m'a sa ęka e mē.

22 Ezie, Iwu Osolobue a suq m asuq, a suqru m akpakalị obi.

23 Kanī, a hūn m iwū ichēn rī orūn imē ęhū m, a luson Iwu ahūn rī m mma ögūn; iwū ichēn ahūn rī a kīnī m e mē m a gbaye njō hūn rī mkpamkpa ęhū m a rūn.

24 Euu, uya e gbuę m! Onyē k'a gbapuha m ęka ęhū nī rī e buhēni m ọnwūn?!

25 Ekele ya rīnī Osolobue n'o jēnk'e mē e ghahani Di-nwōnni-ęnyi wū Jesu Kristi!

Ya wū, o mē uche m, m wū igbōn Iwu Osolobue; kanī, make njō hūn rī imē m, m wū igbōn njō.

Isi Nke Eṣatọ

Ndūn Mmōn-nṣo Rī A Kī

1 Ya wụ, o nwonnị ikpe-omụma ọwule rị nị ndị hụn rị imẹ Kraistị wụ Jizosị.

2 Makeni, ikēn iwu ahụn Mmọn-nsọ gi a kị, e ye ndun, hụn rị imẹ Jesu Kristi, a gbapuhaguo ẹnyi eka ikēn iwu ahụn njọ gi a kị e buhẹ Ọnwụn.

3 Makeni Osolobue e meguo nwan ihien hụ Iwu Mozizi saleni eka mè, hụn Iwu saleni eka mè makeni ikēn arị imẹ ihiān. Osolobue e meguo a ghahanị igi ifiri njọ zihę Nwa a n'ọ würü ihiān nöké ẹnyi ndi-njọ, o nozị nwan ma njọ rị imẹ ihiān ikpe ghahanị īma ya wụ Nwa a ikpe.

4 Osolobue mè Ọnwụn keni ihien ndị ahụn rị Osolobue mma ẹnya hụn Iwu chọ hụn uzo mèzu imẹ ẹnyi ndị hụn rịzileni e bi kę ihiān-mmaka, kanị kę Mmọn-nsọ dòn chọ.

5 Ndị hụn rị e bi kę ihiān-mmaka e ro iroro kę ihiān-mmaka, e mè kę ihiān-mmaka; kanị ndị hụn e bi kę Mmọn-nsọ dòn chọ e ro iroro kę Mmọn-nsọ, e mè ihien Mmọn-nsọ chọ.

6 Iro-iroro lę imẹ ihien kę ihiān-mmaka e buhẹ Ọnwụn, kanị, iro-iroro lę imẹ ihien kę Mmọn-nsọ dòn chọ e ye ndun lę udon.

7 Makeni, onyę hụn e ro kę ihiān-mmaka ara kwneyeni Osolobue kaka, ara gbaye Iwu Osolobue; ezię, o sakö eka gbaye e.

8 Ndị hụn e bi kę ihiān-mmaka a saékä mè ẹfọ suọ Osolobue ụsụo.

9 Kanị, nke ụnu nwẹn, ụnu a rị e bi kę ihiān-mmaka. Mmọn-nsọ ya rị a kị ụnu—omeni ezie rọ nị Mmọn Osolobue rị imẹ ụnu. Bu, onyę ọwule nwònleni Mmọn Kraistị elę nke Kraistị.

10 Kanị, omeni Kraistị rị imẹ ụnu, ezie rọ nị ehem ụnu a nwụnguo makę njọ, kanị mmọn ụnu rị ndun

makeni ụnu e hēnringuọ ndị rị kẹ Osolobue chọ.

¹¹ Omęni Mmọn onyę hūn gha Ọnwụn weli Kraistị bi imę ụnu, onyę hūn gha Ọnwụn weli Kraistị, mę n'o rịzi ndụn, sikọ d'e mezikwọ nị ehler ụnu hūn a nwụnni rị ndụn—ghahanị Mmọn a hūn bi imę ndụn ụnu.

¹² Umunę m, ya wụ nwan nị o nwęni ugwo enyi gi ihiyan-mmaka ahụn enyi te wụ hūn enyi e gi bi k'o chọ.

¹³ Makeni, ụnu bime kẹ ihiyan-mmaka, ụnu k'a nwụnriri. Kani, ụnu ghaha Mmọn-nsọ gbupụ ejehien ndị hūn ehler e mę, ụnu k'a rị ndụn.

¹⁴ Makeni kẹ wę han Mmọn Osolobue rị e du, uwę wụ ụmu Osolobue.

¹⁵ Makeni mmọn hūn Osolobue ye ụnu eélé nke igbọn, hūn ụnu e gi tumazi egun, kani Osolobue ye ụnu mmọn hūn o gi mụnrun ụnu, Mmọn ahụn e mę enyi a hị Osolobue, “Baba! Baba Nędi m!”

¹⁶ Mmọn-nsọ lę enwèn e a shia eri, a gwa mmọn enyi nị enyi wụ ụmu Osolobue nke-esi.

¹⁷ O mę nwan nị enyi wụ ụmu, ya wụ nị enyi wụ ndị ihiyen nędi wę k'e ru eka, ndị ihiyen nędi enyi wụ Osolobue k'e ru eka—ndị wę lę Kraistị gba nwę ihiyen Osolobue, omęni enyi e son Kraistị ta afunfun a, keni ogho a hūn uzọ ruzikwọ enyi eka.

Ogho Hūn Lalani Nị Enyi

¹⁸ E gigho m'a dọn nị afunfun enyi rị a ta ogenni enwọn ihiyen o wụ ebe ogho ahụn jenkọ d'a bianị enyi rị.

¹⁹ Oghonị haịn ihiyen ile Osolobue ke gi nwan e che, e chekènme, nị Osolobue ghosi ndị wụ ụmu a.

²⁰ Makeni Osolobue bu ihiyen ile o ke eke tonyi ụya; eleni ihiyen wę ke eke chọ n'o rị imę ụya, kani,

makení Osolobue hún bu e tóní uya chó n'o rí eríra, makení o nwégho ihién o bu obi:

²¹ o bu obi ní oméggú, o wepúhazíkwó ihién ndí ozo ile o ke imé egbún wé rí, amamgbe wé ghází e rehi, e són wé ụmú Osolobue weri enwén wé, són wé nwériñ oghó.

²² Makení ényi a maríngħo ní ihién ile Osolobue ke hú a sun udéñ nóké okpoho imé rí e mé—d'e rukwó ogénni.

²³ Eléde ihién-okike suq rí a sun udéñ; ényi nwéñ hún nwónhengüde Mmón-nsó hún wú ihién ibuzó Osolobue gi a ghosí ní oghó ahún ile lalachánrin, ényi húzíkwó nwan a sun udéñ, ké ényi dón rí e che ni Osolobue mürünchanrin ényi, n'o wepúha éħú ényi imé uya, gi e hēnrin hún għaleni e rehi.

²⁴ Ihiénni ényi rí e lee énya a ké Osolobue gi ifiri e zuqfūha ényi. Ényi e ke nwéhen e, nké ényi a tħubehi énya a—makení il-lee-énya ihién, bù y'a húngu a, eħżei olil'énya. Onyé imé ényi a húngu ihién e lemézi énya a?

²⁵ Kaní, eméni ényi e ke hún ihién ényi rí e lee énya a, ényi e gi ndidi e che e.

Eyeméka Mmón-nsó

²⁶ Mmón-nsó húzíkwó e yeni ényi ēka ebe o méri ényi e zuni oke.

Ényi amarín ihién ényi k'a riø imé ekpere, kaní Mmón-nsó le enwén e gi isún-udéñ a riðdónni ényi ebe Osolobue rí; o gi isún-udéñ ahún e ku ihién önü għaleni a saékha e ku.

²⁷ Osolobue hún e legha obi ényi maríñ ihién Mmón-nsó rí a riø, makení Mmón-nsó a riðdóñ ni ndí-nsó ké Osolobue dón chó.

28 Enyi a maringhọ nị Osolobue e gi ihiẹn ile lę Ọnodi ile a rụn, a rụnpuhanị ndị ahụn ihiẹn e a suo ihiẹn rị mma, ndị ahụn o kpọ make ihiẹn cho n'o me.

29 Osolobue a maringuolé wę mbu-mbu n'o d'a kpọ wę. O maringuụ wę, o nọ hotọ wę n'o jenkö d'e me wę nị wę rị kę Nwa a, keni Nwa a wuru nwabuzo imē umu bụ ọda.

30 Ndịni o hotọ k'ọ kpọ; o kpoguu wę, o nọ kuni wę ọhunma, ya o nọ nwan we ọghọ ye wę.

Ihiẹn-osusuo Osolobue Nwẹ Hun Rị Ime Jesu Kristi

31 Ebe o me ni ihiẹn ndịni nọ enina, kę enyi k'e ku nwan? O me nwan nị Osolobue rị azuṇ nke enyi, onyę k'a saeka nụ enyi ọgụn?

32 Omení Osolobue anoni Nwa a ye azuṇ, kama, o gi ifiri enyi ile we e ye, o yechanrịnkö enyi ihiẹn ndị ozọ ile—cheni Nwa a?

33 Onyę k'a sa nwan eka ma ndị hun Osolobue horị ikpe—ebe o me ni Osolobue lę enwèn e rị e kuni wę ọhunma?

34 Onyę k'a ma wę nwan ikpe—ebe o me ni Jesu Kristi rị nwan eka-nni Osolobue a riòdonni enyi!? Jesu Kristi hun nwụnhunni; ẹlẹdẹ ọnwụn suo k'ọ nwụn, kama, Osolobue ghazidé ọnwụn welli e.

35 Onyę k'a sa nwan eka wepụ enyi imē ihiẹn- osusuo Kraistị nwę ebe enyi rị? Nị nsongbu saeka me e? Ra afunfun? Ra ukpokpo; ra ụnwụn lę egun; ra ahunni ekwa je; ra eje-Ọnodi; ra ọpia-agha wę gi e gbu ihiyan hun

36 Ekukwọ-nsọ gi sị,
“Ifiri i
kę ọnwụn gi a kpọ enyi ihun ogɛn ile;

wę e mę ẹnyi kę atuṇrun
wę dukọ d'e gbu."

37 Mba nụ, o nwɔnni hụn k'a sa-eka!! Imę ihiẹn ndịnị ile, ẹnyi wụ ndị-mméri ka ndị-mméri ile, gha-hanị ony় ahụn nwę ihiẹn-osusuo ẹnyi!

38 Makeni, o wegwo m ẹnya nị kę onwụn kę ndụn, kę ndị mmɔn-ozi kę eje-mmɔn ndị rị a kinị, kę ihiẹn rị ogenni kę ihiẹn rị ihun, kę ikèn ile rịnị;

39 kę ihiẹn jen elu kę ihiẹn mi mgbugbu, kę ihiẹn ozo ọwule wę ke eke—o nwɔnni hụn k'a saeka wefụ ẹnyi imę ihiẹn-osusuo Osolobue nwę ebe ẹnyi rị, ihiẹn-osusuo a hụn rị imę Kraistị wụ Jizosị Di-nwɔnni-ẹnyi!

Isi Nke Itenei

Osolobue Lẹ Ndị-Izreļu

1 M rị e ku ezioku id'ẹnya Kraistị, arị m a tụ ntụ—ihorị m rị a ghonị m id'ẹnya Mmɔn-nsọ nị arị m a tụ ntụ, nị

2 okèn ekwan jun m obi, nị ogèn ile kę obi gizikwọ a chọ n'o gbawapụ m

3 ebe m n'e ro ndị alị m! Nké o rị m nị Osolobue bụ m ọnụ—wepudé m imę Kraistị—omèni ọhụn kę wę e gi nwɔn nzupopuhā.

4 M rị e ku oku ndị Izreļu: uwę kę Osolobue gi hēnrin umụ; uwę k'o ghosi ọgho a; uwę k'o ye nkwerigbama ahụn o kwademę; uwę k'o ye Iwu hụ; uwę k'o tumeni ofufe hụ rị imę Iwu; uwę nwèhèn nkwa ndị hụ Osolobue kwe;

5 Ebrahām lẹ ndị-nedị mbụ hụ wę marin amarin wụ ndị nke wę; ebọn wę kę wę müye Kraistị rikę ihiān—Kraistị, hụn wụ Osolobue hụn ihiān ile lẹ

ihien ile rị okpuru e, hụn rịchanrịn mma jẹnrin ejen!
Isẹe.

⁶ Eleńi ihien oku Osolobue ku banyeni ndị Izrelụ
a ghazinị. Mba. Makeni, eле ndị Izrelụ ile wụ ndị
Izrelụ nke-esi.

⁷ Elezirkwọ ndị ile gha ehu Ebrahim puhā wụ ụmụ
a nke-esi, makeni, Osolobue sị Ebrahim, “Eka Aziki
ké ụmụ wę jẹnkọ d'a kpọ ụmụ i k'a gha biịa.”

⁸ Onwan ghosi ni ele ụmụ wę mü kę ihiń dọn a mü
nwa wụ ụmụ Osolobue, kanị, ụmụ wę mü ghahani
nkwa hụ Osolobue kwe, uwę kę wę a gunye ni wę
wụ ụmụ nke-esi.

⁹ Makeni, ogen Osolobue gi kwe ya wụ nkwa,
ihien o ku wụ: “Mgbeni akan-ile, m k'e kinhen,
Sara a mü okēnnye.”

¹⁰ Elede ọhun suọ. Makeni, ogen Ribeka gi rị imẹ
ejimẹ, nedị ohu kę wę nwọn, hụn wụ Aziki nedị¹¹
enyi;

¹¹ kanị, ni wę d'a mü wę, kę wę keleni mè ihien
owule—ké mma kę njo—Osolobue nọ gwa Ribeka
oku, igi ghosi ni omení Osolobue chọ n'o mè ihien,
o gi eka a a hɔri ihiń, a kpọ a—

¹² ni ele ihien wę run k'o gi a hɔri wę. Ihien
Osolobue gwa Ribeka wụ, “Hụn kanị sikọ d'e fe
hun-nta.”

¹³ O rịhụ kę wę dọn de e imẹ Ehụhụo-nsọ, sị,
“M nwę ihien-osusuọ jenni Jekopụ;
kanị, enwèn m ihien-osusuọ jenni Iso.”

¹⁴ Ni enyi sị nwan n'o nwọn onyę Osolobue e
gbeyeni? Mba, kaka!

¹⁵ Makeni o sị Mozizi, “Onyę owule m chọ ni m
mè omiken e kę m k'e mè omiken e; onyę owule m
chọ ni m mè ebere e kę m k'e mè ebere e.”

16 Ya wụ ẹle ihien ihiyan chọ mọbu ihien ihiyan rụn kę wę gi e mę e, kanị omikēn Osolobue suo.

17 Imę Ehhuhuo-nsø, Osolobue si eze alı Ijiptu wụ Fero, “M tumę i eze keni m gi i għosxi ikēn m, keni m gizikwö a mę əfan m ghagbari uwa ile.”

18 Ya wụ nwan ni onyę əwule Osolobue chọ n'o mę omikēn e kę o mę omikēn e, kanị ndi ə chọ ni wę gba isi-akwanran, o mezikwö wę gba isi-akwanran.

Iwe-le-ɔnūma Osolobue Lę Omiken E

19 Kanị unu k'a si m, “Omęni ənīna k'o mę, kị haīnzi Chuku gi a koriāni ənyi wụ ihiyan? Onyę għoñdontu uche Chuku?”

20 Kanị, iżu wụ ihiyan-mmaka, onyę k'i wudę nwan i gi a shiagwarị Osolobue? Ni ihien wę kpü akpü juma onyę kpun'a, “Kị haīn i gi kpü m ənīna?”

21 Ele əkpü-ite nwę ku ihien o k'e gi əkpükpu-urua kpü? O nwę ikēn igi e kpü ite wę gi e mę ihien-ogho, o nwęzikwö ikēn gi ya wụ əkpükpu-urua kpü ite wę gi e gbu ani.

22 Kini rị a omęni Osolobue gi okēn ndidi sòn ndi hūn ə kwademegħu tħoni ntikpo, keni ə għosxi iwe-le-ɔnūma a, mezikwö ihiyan marin ikēn e?

23 Kini rị a, omęni o mę e keni o we okēn ogho a għosxi ndi ə chọ n'o mę ni omikēn, ndi ə kwademet o n'o k'e ye ogho,

24 ya wụ ənyi, ndi ahun ə kpō-hūn o mę ni əle imę ndi Ju suo k'o għa kpori ənyi kanị kę imę ndi Ju kę imę ndi wuleni ndi Ju.

25 Onwan k'o ku imę Ekkwö-nsø, imę eħħuhuo Hozia, si,
“Ndị wuleni ndi nke m
kę m k'a kpō ‘Ndị nke m.’

Ali hụ te rileni m obi kẹ m k'a kpọ
 'ali hụ rị m obi.'

²⁶ Ebe ohu ahụn wę nō sị wę,
 'Unụ eélé ndị nke m'
 kẹ wę k'a nozị kpọ wę
 'umụ Osolobue ahụn rị ndun.' "

²⁷ Nke ndị Izrelu, Azaya gi wę yi oro, sị,
 "Osuon'a nị ndị Izrelu buhan ọda
 kẹ ejan rị mkpennren iyi,
 ndị k'e nwọn nzuofuha imẹ wę ebukọ ọda,
²⁸ makeni,
 Di-nwonnienyi sikọ d'e yekenrin ndị ali hụ afunfun
 hụ o ku,
 ye wę ya ru ali!"

²⁹ Eriira kẹ ya wụ Azaya kuzikwọ mbụ, sị,
 "Omieni Osolobue Hun-nwọn-ik'en-ile e te meni
 ni wę gbuhoodu nị enyi umụ, nké enyi a riguo kẹ
 Sodom, nké enyi a nō kẹ Gomora."

³⁰ Kẹ enyi k'e kuzi nwan? Nị ndị wuleni ndị Ju,
 hụn te rileni a cho kẹ w'a don rị ọchan, a riguo nwan
 ọchan—iri-ọchan wę gi okukwe nwéhen;

³¹ bụ ndị Izrelu, hụn rị a lụ nị wę gi idonmę Iwu
 rị ọchan, asani eka rị ọchan.

³² Kị haín wę gileni sa eka? Makeni egini wę
 okukwe chụ a, kama, wę mè e kẹ sị ihién wę run
 kẹ w'e gi rị ọchan—ya wę nō kpogburu "omuma-
 mkpogburu ahụn," kpogburu—

³³ rikę kẹ wę don de e imẹ Ekukwọ-nsọ, sị,
 "Lee enya,
 e butoguo m omuma imẹ Zayonu
 hụn k'e mè ihián kpogburu;
 nkumę hụn k'e mè wę dan.
 Kani,

o kpuyekọ ndị kwerini n'e.”

Isi Nke Iri

Ekpere Polụ E Mèni Ndị Izrèlụ

¹ Umunę m, ihiẹn hụn a gun m ẹgụn lẹ ihiẹn m'a riọ Osolobue imẹ ekpere n'o mèni ndị alị m wụ nị wẹ nwẹ nzuopụha.

² M k'a saeka shịa nị wẹ eri nị ihiẹn Osolobue a du wẹ adụ, kani, amamihiẹn aria.

³ Makèni, ifiri nị amariñ wẹ uzo ahụn Osolobue gi e mè ihiian a rị ọchan bụ wẹ hụ a nwan nị wẹ me e uzo nke wẹ, eweni wẹ enwèn wẹ che uzo hụ Osolobue gi e mè ihiian a wuru onyę rị ọchan.

⁴ Makèni Kraistị wụ isi-njendemē Iwu, keni onyę Ọwule hụn kwerini hụn uzo hụn onyę rị ọchan ghahanị ikwerini Kraistị.

Onyę Kweri, O Wanahin

⁵ Nke ịri-ọchan ghahanị idonmē Iwu, lee ihiẹn Mozizi de banyen'e: “Onyę Ọwule hụn e donmē ihiẹn ndịnị Iwu ku wụ onyę k'e gi wẹ rị ndun*.”

⁶ Kani, nke ịri-ọchan ghahanị okukwe, ihiẹn Ekukwo-nso ku wụ, “Ajukwole ni enwèn ụnu kę ‘Onyę k'e jen nwan elu-igwee?’ (Ya wụ, keni o d'e wehe Kraistị)

⁷ mọbụ ‘Onyę k'e jen nwan anị-mmọn’ (ya wụ, keni o d'a gha imẹ Ọnwụn weli Kraistị.)”

⁸ K'o si ihiian mè? O si, “Oku Osolobue rị ụnu nsue—o rị ụnu ụgb'onu, rị ụnu imẹ obi.” Èlee oku rọ? Oku-okukweni ènyi rị e kusonmē:

---

* **Isi Nke Iri:5** Livitikosji 18.5

⁹ ni, i gi ọnụ i ku ẹ ni Jesu wụ Di-nwọnni-i, y'e kweri imẹ obi i ni Osolobue gha ọnwụn weli e, i k'e nwọn nzuopuha.

¹⁰ Makeni, ihiyan gi obi ẹ kweri, o wuru onye ri ọchan; o gi ọnụ a ku ẹ n'o kwerigho, Osolobue a zuopuha a.

¹¹ Makeni, Ehụhuo-nsø si, “O kpuyekọ onye ọwule kwerini n'ę.”

¹² Makeni ęka ohu kę Osolobue gi e sòn onye ọwule, kę ndị Ju kę ndị wuleni ndị Ju. Nna ohu ahun wụ Nna ihiyan ile. O hu ngozi ę e kpu onye ọwule kpokun'ę, e hukpu wę ya Ọda-Ọda.

¹³ Makeni Ehụhuo-nsø si, “Onye ọwule kpoku ęfan Onye-nwònni-ęnyi k'e nwọn nzuopuha.”

¹⁴ Kanị, nanị kę w'a dọn kpoku onye wę keleńi kweri ni? Nanị kę w'a dọn kweri ni onye wę keleńi nụtu banyeni? Nanị kę w'a dọn nụ banyen'ę omęni o nwени onye zi wę ozi banyen'ę?

¹⁵ Nanị kę w'a dọn zi ya wụ ozi omęni e zipuni wę ndị-ozi d'e zi ya wụ ozi? Ya kę Ehụhuo-nsø gi si ni “Obibia ndị-ozi hụn e węhe ozioma a rịka mma, ijẹn wę a rịka mma.”

¹⁶ Kanị, eélé ihiyan ile kweri ozioma. Azaya lę enwèn ę si, “Di-nwònni-ęnyi, onye kweri ozi ęnyi zi?”

¹⁷ Ya wụ, ihiyen ihiyan nụ k'o gi e nwę okukwe; ihiyen w'a nụ nwęhen okukwe wụ ozi banyeni Kraisti.

¹⁸ Kanị, m rị a jụ kę ndị Izrəlụ anụni ya wụ ozi? Ezie, a nuguo w'a. O rịhụ kę Ehụhuo-nsø dọn ku, si, “Olu wę a puolę, o ruolę ụwa ile; ihiyen wę rị e ku e ruguo njendeme ụwa.”

19 M rịzi nwan a jụ kẹ ndị Izrəlụ aghotanị? Nke ibuzo, Mozizi lẹ enwẹn ku ni Osolobue sị,
“M k'e gi ndị nwọnleni ihiẹn wę wụ,
mẹ ẹnya fuma ụnu ụfụ;
m k'e gi anị ndị nzuzu
kpasu ụnu iwe.”

20 Azaya nọ rikin obi kudę hụnnị Osolobue ku,
nị,
“Ndị rịleni a chọ m,
uwę hụn m;
e we m enwẹn m ghosi
ndị ghaleni a jụ ukwere m.”

21 Nke ndị Izrəlụ, Azaya ku ni Osolobue sị, “M shiafụ eka m kẹ ụhụohin han keni m nabanhān ndị nnupụ-isini, ndị isi-ikenni.”

Isi Nke Mmanai

Omkən Osolobue Gi E Son Ndi Izrəlụ

1 Nị m jụ nwan ajuju, “Osolobue a juguo ndị nke e wụ ndị Izrəlụ?” Mba, kaka! Makeni, mmé lẹ enwẹn m wuzikwo onyę Izrəlụ, nwa Ebrahim, onyę ikpun-ulong Benjamini.

2 Osolobue ajunị ndị nke e, hụn o hotọ gha isi mbidon lala!

Unụ anyanhannị ihiẹn Ehụhuo-nsø ku ebēhụ Elaija nọ rị e kpe ndị Izrəlụ eka Osolobue? Kẹ Elaija dọn sị,

3 “Di-nwọnni-enyi, e gbuchanringuo wę ndiamụma i, tikpopusonmę ebe ndị w'a nọ a chuyen'i ejan. Mmę suọ hodụ, bụ wę rị nwan a chọ nị wę gbu m!”

4 Kanị, kịnị kẹ Osolobue za a? Osolobue sị a, “E butoguo nị m enwẹn m madụ nnụ-uku esa (madụ

ogun-iri kwasị nnu-mmesa) hụn gbutuleni ni mmọn Baa osekpu.”

5 Erira k'o rikwo nwan; o nwonghozi ndị buleni ọda hodonị hụn Osolobue gi efoma a hotọ.

6 O mè nwan ni efoma k'o gi mè e, ya wụ elezi ifiri orun ihian run-nké o mè ni efoma elezi efoma.

7 Kini mè nwan? Ndị Izrelụ ahunni ihien wẹ rị a lugbu enwèn wẹ, a cho; kanị ndị ahun buleni ọda Osolobue hori suọ wụ ndị hunn'a—Osolobue a kpokin obi ndị hodonị,

8 rikę kę Ekukwo-nsø dọn ku, sị,
“Osolobue nō mè wẹ amarinzile
ihien wẹ rị e mè;
mè enya wẹ eleghalę ụzọ;
mè ntịn wẹ anulę ihien—
d'e rukwo nwan tanni.”

9 Defidi sị,
“Ihien-oriri wẹ ya wuru Ọnyan,
Ọnyan wẹ gi nwündon wẹ,
ya wuru Ọmuma hụn e mè wẹ a kpogburu;
ya wuru ihien wẹ gi megwarị wẹ.

10 Enya ya kpu wẹ ishi,
amamgbe w'e legha ụzọ;
wẹ hieto jenrin ejen!”

11 A ju m nwan ajuju: kę ndị Ju kpogburu, wẹ dangungwọn adangungwọn? Mba, kaka! Kama, makeni wẹ mè njo, nzuofuha a biagunị ndị alị ndị ozo, keni enya fuma uwę wụ ndị Ju.

12 O mè nwan ni njo ndị Ju, ndị Izrelụ, wehени ụwa eregede ihien rị mma—ni ẹdan wẹ dan wehени ndị wuleni ndị Ju eregede ihien rị mma, ihien ka ọda apuhakọ ogèn wẹ gi wekinhen wẹ, ogèn nke wẹ e gi ríchanrín mma?

Kę Nzụopuhà ndị Wụlèni Ndị Ju Ri

¹³ M rị nwan a gwa ụnu ndị wụlèni ndị Ju. Ebe o mè ni m wụ onyé-ozi pụ-ichẹn Osolobue ebe ndị wụlèni ndị Ju rị, m'e mèkènmè oku ọrun m,

¹⁴ ikènkwo nị m saeka gi ụzonị mè enya fükènmè ndị alị m, keni m s'eka zụopuhadé ndị hụ imè wẹ.

¹⁵ Makèni, omèni ijụ wẹ togbo kẹ ụwa lẹ Osolobue gi dòn, kini kẹ ịnabanhannị wẹ k'e wèhè nwan? O mèkò igha Ọnwụn rịzị ndị?

¹⁶ Omèni hụn wẹ bu ụzo beri ye Osolobue hughọ nsọ, ya wụ nị ogbe brèdi wẹ gha beri ẹ rizikwo nsọ; omèni mkpögùn osisi rị nsọ, agala ndị rin'a huzikwo nsọ.

¹⁷ Omèni wẹ kwapuṣonmè agala olivu wẹ kụn akụn, we ụnu wụ agala olivu-ofia cheni ndị hođunị d'e sòn wẹ ri erere rị olivu hụ,

¹⁸ eleniakwolè ni agala ndị hụ mọbụ nyanma nị wẹ isi. Kani, ụnu nyanma isi, nyanhankwo nị nị ẹle ụnu bu mkpögùn osisi ahụn, mkpögùn ya bu ụnu.

¹⁹ Kanị i k'a sı, “Eghẹe, ifiri m kę wẹ gi kwapu agala ndị ahụn nụ, keni o beyeni m ụzo.”

²⁰ Ezioku rọ. Kani, wẹ kwapu wẹ makèni ekwerini wẹ, bụ ụnu nwèn wẹ buche ebuche rị ebèhụ makèni ụnu kweri ekweri. Ka egikwolè n'e pachemè, kama, gikwo nị egun e bi!

²¹ Makèni, omèni Osolobue ahatuni ndị Ju hụn wụ ezigbo agala osisi hụ, ọ hatukokwo ụnu-o!

²² Ebeni kę ẹnyi nọ hụn efoma Osolobue lẹ eka-ikèn e: o gi eka-ikèn e sòn ndị hụn danpunị; kani, o gi efoma e sòn ụnu ndị kwerini—kasị a mè ni ụnu nödihukwo imè efoma a. Kani, omèni ụnu anödisonmèni, o sikọ d'a kwapuzikwo ụnu nwèn.

23 Nke ndị Ju hụ wę kwapụ makeni ekwerini wę, wę kweri, Osolobue k'e we wę che osisi hụ—makeni o k'e ri-eka mē e.

24 Omieni Osolobue gha osisi olivu-ɔfia kwari ụnu, mē ihiẹn wę ghaleni e mē, we ụnu che olivu wę kụn akun, ya wụ n'o k'a kadę Osolobue nfe iwekinzi agalaba ndị wę kwapụ che osisi hụn wę gha kwafụ wę.

Omkèn Suo Ké Osolobue Gi A Zuofuha Ihian

25 Umunę m, m chọ nị ụnu marịn eziokuni mini, ghota a ọhụnma—amamgbe ụnu gha e ro ni ụnu a rịka mma, pachemē. Ndị hụ imē ndị Izrəlụ a wuruguo nwan ndị isi-akwanran; kanị Izrəlụ agbasonmékọ isi-akwanran jenrin ejen—o k'a tɔruhụ ogēn ndị wuleni ndị Ju hụn k'a bịa d'e kunrun Osolobue k'e gi zu ọnụ.

26 Erirazikwo, ndị Izrəlụ ile jenkọ nwan d'e nwọn nzuopuha, nöké ke Ehuhuọ-nsọ dọn ku, si,
“Onye-nzuopuha k'a gha obodo Zayonu bịa;
o k'e wepụ njọ imē igunrun ụmu Jekopụ.”

27 “Ọnwan wụ nkwerigbama hụn k'a rị egbata mmę
lę wę,
ogēn m k'e gi wefụ njọ wę.”

28 Ebe ozioma rị, ndị Ju wụ ndị iñenren Osolobue
make ụnu. Kanị, o mē nke ọhorị, ndị ihien wę a suo
Osolobue kę wę wụ—make ndị nędzi wę kanị hụn o
horị.

29 Makeni Osolobue ara gbehutọ obi e banyeni
oyiye o ye lę oku o kpọ.

30 K'o dọn mē ni ụnu ndị hụn te wụ ndị nnupụ-isi
okpuru Osolobue e nwọnhetenguo nwan omikèn eka
Osolobue makeni ndị Ju nupụ isi,

31 Ἔρια κ'ο δόνζι μέ νι ω νώεν α ωρύγου
νωάν ήδη ονυπο-ίσι, κένι ομικέν Οσολοβεύ μέ νι
υνύ ωρύ υζό ω ε γι νώνηντζικώ ομικέν εκα
Οσολοβεύ.

32 Μακένι, Οσολοβεύ α γύνγου ιχιάν ίλε ύε ήδη
ονυπο-ίσι, κένι ο ών υζό μέ νι ιχιάν ίλε ομικέν.

Ija-mma Ya Rini Osolobue!

33 Ευ! Οσολοβεύ ε μέκενμέκε οδαφήν!
Αμαμιχέν ε λέ ακό-λέ-υχε ε
ε μικέ!

Ω'α ρα σαέκα όχοτα ιρόρο ο τύ!

Ω'α ρα σαέκα όχοτα κέ ο μέ!

34 Μακένι Εχύχου-νσό σι,
“Ονγέ μαρίν υχε Δι-νώνην-ένγι?
Ονγέ α δύν α οδύν?

35 Ονγέ γετού ε ιχιέν οώύλε,
ών ο γι κύκιν ε γα?”

36 Εγχέη! Μακένι, ιχιέν ίλε γά εκα α βία; ιχιέν ίλε
α ρί γαχάν'α; ιχιέν ίλε α ρίζικώ ν'α.
Οχιά-μμα γα ρίν'α γενρίν εγέν! Ισέη.

Isi Nke Mmębuo

Obibi Furu Ndị E Fee Osolobue

1 Ομονέ μ, μ γι νωάν ιφίρι ομικέν Οσολοβεύ
μένι ένγι α ρίο υνύ, ω νι έχου υνύ γι Οσολοβεύ
νόκε εγαν ρί ονδύν ω νόχυεν'ε, εγαν ρί ησό, εγαν ών
α σογ ν'α—ονωάν ωγε εζίγβο οφύε ών θόρο υνύ κ'ε
φε.

2 Ακίνρινλέ νι οβίβι ϊωνάν, κάμα, νι νι Οσολοβεύ
γβανών υνύ γαχάνι ιγβευτόχανρίν ιρόρο υνύ.
Μέ ν'ε κένι υνύ ών υζό μαρίν ιχιέν ωγε υχε

Osolobue, hūn rī Osolobue mma, hūn a suō a ụsụo, hūn zu oke.

³ Ghahani oyiye Osolobue gi ẹfoma ye m, m sị ony়ে ọwule imé ụnụ: ewerile enwén i kari kę i han, ka dònrin ẹnya lele enwén i, n'i marin kę Osolobue yehan i okukwe, ọhūn k'a gwa i kę i han, gwa i ihién i k'a kpó enwén i.

⁴ Kę ony়ে-ony়ে imé ẹnyi dòn nwę ẹhụ ohu hūn nwę mkpamkpa-ehụ bu ọda bụ mkpamkpa ndi hụ ile a ra run ihién ohu,

⁵ ẹrira k'o rī imé Kraisti. Ẹnyi ndi rī imé Kraisti bu ọda, kanị, ẹnyi ile wu ẹhụ ohu. Ony়ে-ony়ে rī imé ẹhụ Kraisti hụ wu nke ndi ozo ile.

⁶ Ẹnyi nwesonmę oyiye rī ichen-ichen kę Osolobue dòn yesonmę ẹnyi. Oméni oyiye ihián wu izi ozi Osolobue sị a zi lę ibu-amumá, y'a mè e kę okukwe e han.

⁷ Oméni oyiye ijen-ozi rø, ya jenmę ozi; oméni nkuzi rø, ya kuzimę nkuzi;

⁸ oméni igi oku-Chuku a kpötien obi ihián rø, ya mémé e; oméni iyeni ndi nwónleni eka rø, y'a ha eka ọhúnma-ọhúnma; oméni ọkíkí rø, ya runshi iké; oméni imé omikéen rø, ya gi ighogho e mè e.

Ihién-osusuo

⁹ E nwéni ihién-osusuo gha akpakalí obi púha. Izize eje-ihién ya e ze ọnụ; e kwónkéñmę ni ihién rī mma.

¹⁰ Ihién ibe ọnụ ya suoma ụnụ ọda-ọda nokę umunę; e ye ni ibe ụnụ oghọ kari enwén ụnụ.

¹¹ Aníkwolę ni adudu ụnụ benua, ka e zekéñmę ni imé-mmón, a runní Di-nwónni-ẹnyi ɔrun.

¹² A ghogho nị make olil' enya ụnu nwọn; e nwọn ni ndidi imẹ nsongbu ụnu; wuru nị ndị wẹ gi e dọn enya ebe imẹ-ekpere rị.

¹³ E sòn ni ibe ụnu e yeni ndị nke Osolobue ihiẹn rị a kọ eka. A nabanhān nị ndị-obja.

¹⁴ A gozi ni ndị rị e kpokpo ni ụnu; a gozi ni, abukwolę ni onu.

¹⁵ Sòn ni ndị rị a ghoghonị ghogho, ụnu e sòn ndị rị a kwanni kwan.

¹⁶ E gi ni obi ohu e bi. Apachekwolę ni, ajukwolę ni ison ndị onodị wẹ lụa alị a kpa mọbụ irùn orùn ndị lụa anị w'a kporịa. Erolę ni nị ụnu ka ndị ozọ mkpa a rị.

¹⁷ Emęgwarıkwolę ni onyę ọwule eje-ihiẹn. Donrin ni enya a hụn a nị ụnu e mẹ ihiẹn k'a rị ihian ile mma enya.

¹⁸ Lili makènme nị y'e mẹ ihiẹn ile furu n'i mẹ hụn udon e gi rị ęgbata 'yụ lẹ onyę ọwule.

¹⁹ Ndị ọwụ m, e megwarile ni; ka la nị mmegvari tọ nị Osolobue, makèni Ekukwọ-nṣo si, "Di-nwọnni-enyi si, 'Mmę k'e megvari; mmę k'a kükin.' "

²⁰ Kama, "Omèni ęgùn rị a gun eñenrèn i, y'e ye ẹ ihiẹn-oriri; omèni ęgùn ihiẹn-örira rị a gun a, y'e ye ẹ ihiẹn ọ k'a ra. Makèni i gha e mẹ ẹ, i rị a buo ikeke-ökụn a buoye ẹ isi*."

²¹ Anilę eje-ihiẹn méri i, ka gi ihiẹn-oma méri eje-ihiẹn.

Isi Nke Mmętọ

Ihumę Ni Ndị-Okikị Isi

* **Isi Nke Mmębụ:**20 mọbụ: ...ifenrèn e megbu ẹ.

¹ Ihian ile wę hume ni ndị-okíkí isi. Makeni, o nwónni okíkí ríni hún Osolobue tuméleni. Osolobue ya tumé okíkí ile ríni.

² Ya wụ, onyé ọwule nupụ ní ndị-okíkí isi rí e nupụ isi okpuru ihién Osolobue tumé. Ndị e mè eríra rí e wehēni enwéen wę afunfun.

³ Makeni, egun ndị rí a kíni ara tū ndị e mè ihién rí mma—ndị e mè eje-ihién kę egun w'a tū. Y'a chogho nwan ní egun onyé rí a kíni tübahi i? Mémé nwan ihién rí mma. O k'a ja i mma.

⁴ Makeni odibo Osolobue k'ó wụ—o n'a rụn ɔrun maké ɔrinimma i. Kaní, i mè eje-ihién, egun e ya tumakwo i, makeni ọpiá hụ o bu o gi e ye afunfun, o bukwon'a mmaka! Odibo Osolobue k'ó wụ, iya kę Osolobue gi e ye ndị e mè eje-ihién afunfun.

⁵ Ya wụ, ihumé ni ndị okíkí isi rí mkpa. Ele maké wę gha e ye i afunfun sụo, kama, maké obi i ghazíkwó a ma i ikpe.

⁶ Ya haínzíkwó ụnu gi a kụ ụgwó-isi: makeni ndị rí a kíni wụ ndị-idibo Osolobue hún e gichanrín ogéen wę ile a ki.

⁷ Kụ ní nwan onyé ọwule ihién ụnu gi e: oméni ụgwó-isi kę i gi, y'a kụ ụgwó-isi; oméni egho-ali móbu egho ndị ozø w'a na rø, y'a kụ a; oméni mgbaye kę i gi wę, y'e ye wę mgbaye; oméni oghø rø, y'e ye wę oghø.

Ugwó Enyi Gi Ihian Ile

⁸ Eghẹe, kúpụ ní onyé ọwule ugwo ụnu gi wę—mmaní ihién-osusụo, w'a ra gibeji ugwo ihién-osusụo. Makeni, onyé ọwule nwę ihién-osusụo ibe e e mèzuguo Íwu.

9 Ihien ndị hụ Iwu ku: “Agherele; egbule ochụ, ezulę ohin; anilę ihien ọwulę la i enya” le ihien ọzọ ọwulę Iwu ku kę wę wegbama imę iwuni hụn sị, “Ihien ibe i ya suq i kę ihien enwen i dọn a suq i.”

10 Onyę nwę ihien-osusuo ijian asaeka mę e ejehien; ya wụ nwan ni onyę nwę ihien-osusuo ibe e e mezuguo Iwu.

Obibi Ndị Ri Imę Ukpe

11 E bi ni nwan enjna makeni ụnụ a maringuo ogen enyi rị imę e: ni ogen e ruguo ụnụ e gi gha ụran tēnhin, makeni ogen nzuofoha enyi a rīguo nsue karị k'o rị oruru-alị hụ enyi gi kweri.

12 O teguo ohihi gba; eki e d'e fon. Ni enyi mębehi ni nwan ihien ndị ahụn wụ ihien ishi, enyi e yiri ewuru-agha ndị wụ nke ukpe gi a lụ oğun.

13 Ni enyi e bi ni ọhunma kę ndị rị e bi ogen eki gi rị enu. Enyi esonko ni wę e jen eje-mmęmmę móbu a ra manya a tu; enyi agherekö ni móbu bimę eje-obibi; enyi emekö ni ndị ikpe móbu ndị enya-ufu.

14 Kama, yiri ni Di-nwọnni-enyi wụ Jesu Kristi nokę ewuru; erozile ni kę ụnụ a dòn mę eje-ihien ndị hụn a gun ẹhu ụnụ egun.

Isi Nke Mmęno

Amale Ni Ibe Ụnụ Ikpe

1 A nabanhán ni onyę kweri ni Jesu hụn okukwe e keleni ze, kanị, elekwo hụn ụnụ e gi e sòn e hụ a dọ ihien onyę kweri le ihien o kwerileni:

2 O nwę ndị kweri ni ijian furu n'o ri ihien ile, kanị onyę hụn okukwe e zeleni e ri mkp'ehuhuọ suq.

3 Onyę hụn e ri ihięn ile y'e leliale onyę ghaleni e ri ihięn ile; onyę hụn a sọ nsọ ya amalę onyę hụn e ri ihięn ile ikpe, makęni Osolobue a nabanhanguo a.

4 Onyę k'i wụ i gi a ma odibo onyę ozo ikpe? Nna a k'e ku k'o turughọ k'o turuni. Kanị o k'e turu, makęni Di-nwọnni-ęnyi k'a saeka mę n'o turu.

5 Onyę ohu weri e nị ụhuohin ohu ka nsọ a rị kari uhuohin ndị ozo; kanị onyę ozo weri e nị ụhuohin ile wụ ohu. Onyę-onyę ya kwonkènme hụn we e ęnya.

6 Onyę hụn weri e nị ụhuohin ohu ka mkpa gi ifiri Di-nwònńni-ęnyi e mę eríra. Onyę hụn e ri ihięn ile gi ifiri Di-nwònńni-ęnyi e ri, makęni o ye Osolobue ekele make ihięn-oriri hụ. Onyę hụn a sonị gi ifiri Di-nwònńni-ęnyi a sọ-e ye Osolobue ekele.

7 O nwònńni onyę ọwule rị imę ęnyi hụn rị nị enwèn sụo ndụn; o nwonzikwoni onyę ọwule hụn a nwùnni enwèn e sụo.

8 Omęni ęnyi rị ndụn, ęnyi rị nị Onyę-nwònńni-ęnyi ndụn; omęni ęnyi a nwùnhụn, ęnyi nwùnni Onyę-nwònńni-ęnyi. Ya wụ, ọsuon'a nị ęnyi rị ndụn mọbụ nị ęnyi nwùn a nwùn, ęnyi wụ nke Onyę-nwònńni-ęnyi.

9 Ọnwani haín Kraistị gi nwùn, nwùnguụ, rịzi ndụn: kęni ọ hụn uzo wuru Nna ndị rị ndụn lę ndị nwùnni.

10 Iyụ nwèn, kị haín nwan i gi a ma nwènè i imę Kraistị ikpe? Kị haín i gi e lelię nwènè-i-imę-Kraistị? Ęnyi ile k'e turu ihun Osolobue n'o kin ęnyi ikpe.

11 Makęni Ehhuhuо-nṣo sị,
“Di-nwònńni-ęnyi sị,
‘Ebe o mę ezie nị m rị ndụn,
onyę ọwule k'e sekpu ni m;

onu ile k'e ku e ni mmę wụ Osolobue! ”

12 Ya wụ nwan ni, onye ọwule imę ẹnyi sikọ d'a kọnị Osolobue k'o dọn bi.

Emekwolę Ni Ibe Ụnụ Dan

13 Ya wụ, ni ẹnyi mabehi ni nwan ibe ẹnyi ikpe. Kama, ni ẹnyi kwademę obi ẹnyi ni ẹnyi ebutokonị nwene ẹnyi imę Kraistị ọmụma kpogburu mọbu bu uke che n'ę.

14 Rikę onye nke Di-nwọnni-ẹnyi wụ Jesu, o we m ẹnya ọhụnma-ọhụnma n'o nwọnni ihien-oriri ọwule rileni ọchan; kanị omení ihiian e weri ihien-oriri ọwule n'o rụ arụ, ya wụ ni ọ rụ arụ ebe onye hụ ri.

15 O mę nwan ni ihien y'e ri ri e ye nwene i nsongbu, ya wụ ni y'a rịzi e gi ihien-osusuo e bi. Egikwolę ihien-oriri y'e ri tikpo onye Kraistị nwunni Ọnwụn!

16 Kpanchanpukwo ẹnya, amamgbe ihiian a kpo ihien-oma i eje-efan.

17 Makeni Ali-eze Osolobue élé ihien-oriri lę ihien-oriira, kanị obibi Chuku chọ, udon lę ighoghọ hụn Mmọn-nsq e ye.

18 Onye ọwule ri e gi uzoni e fe Kraistị, ihien onye hụ a sụ Osolobue ụsụo, ndị ozọ e kuzi oku e ọhụnma.

19 Ni ẹnyi lilima nwan e męsonmę ihien ndị hụn e węhe udon lę hụn ẹnyi e gi e mę ibe ẹnyi a gha ihun imę okukwe.

20 Egikwolę ifiri ihien-oriri tikpo ọrun Osolobue. Ezioku-ezioku, o nwọnni ihien-oriri runị, kanị ejehiен k'ọ wụ ni ihiian e ri ihien ọwule k'e mę onye ozọ dan.

21 O ka mma nị y'e erini anụ mọbụ ra manya mọbụ mē ihiẹn ọzọ ọwule hụn k'e mē nwenet i imẹ Kraistị dan.

22 Ya wụ, ihiẹn ọwule i kweri banyeni ihiẹn ndinị, ya rị ẹgbata 'yụ lẹ Osolobue. Ngoozi wụ nke ndị ahụn ghaleni e gi ihiẹn wę kweri n'ọ hughọ mma a ma enwèn wę ikpe.

23 Kanị, omeni ijian gi obi-ebuo e ri ihiẹn o rị e ri, ikpe a maguo a, makènị ọ rini e gi okukwe e ri e—makènị ihiẹn ọwule ijian mē bu ẹlẹ okukwe k'o gi mē e wụ njo.

Isi Nke Mmisen

A Chozikwo Nị Orinimma Ndị Ozọ

1 O furu nị enyi ndị zen'i imẹ okukwe e di ndị zeleni ebe wę nolèni mē ọhunma, ẹlẹ imẹ ihiẹn a suọ nị enyi.

2 Nị enyi e mē ni ihiẹn a suọ ibe enyi hụn k'a rini wę mma, keni enyi hụn ụzo enyi e gi mē wę sue imẹ okukwe.

3 Makènị Kraistị emedéni k'o suọ ya lę enwèn e; kama, o mèhụ kę Ekukwo-nsø dòn ku, ebèhụ wę de, sị,

“Mkpari hụ wę kpari i,
mme gi isi buru e.”

4 Wę de ihiẹn ile wę deye imẹ Ehuhuọ-nsø keni wę gi e kuzi enyi, keni enyi hụn ụzo gi umē hụn Ekukwo-nsø a gba enyi lęzi idin-ndidi wuru ndị nwọn olile-enya.

5 Osolobue hụn e ye ndidi lę nkasi-obi, ya yeri onu eka e gi obi ohu e bi—k'o furu imẹ Kraistị wụ Jizosị,

6 keni ọnụ ile hụn uzọ gi olu ohu e węhęni Osolobue hụn wụ Nędi Di-nwọnni-enyi wụ Jizosi Kraistị ogho.

A Nabanhan Nị Ihịan Ile

7 A nabanhan nị nwan ibe ọnụ kę Kraistị don na-
banhan ụnu, keni ụnu hụn uzọ e węhęni Osolobue
ogho.

8 Makeni Kraistị bịa d'a runnị ndị Ju keni o għosi
nị Osolobue wụ onyę ezioku, ghahanị imēzu nkwa
Osolobue kwe ndị nędi wę kanị;

9 o biażikwö kęn'o mę ndị ali ndị ozọ wuleni ndị
Ju ja Osolobue mma makę omiken Osolobue. Erira
kę wę don de e imē Eħuhuq-nsø, si,

“Makę ufiri e, m k'a ja i mma ebe ndị ali ndị ozọ
wuleni ndị Ju rị; m k'a bụ nị ęfan i ębu ija-mma.”

10 O sizi, “Ndị ali ndị ozọ hụn wuleni ndị Ju, son
ni ndị nke Osolobue għogħo.”

11 O sizi, “Anị ndị ozọ ile wuleni ndị Ju, ja nị Di-
nwònni-enyi mma; ali ile, bunị n'a ębu ija-mma.”

12 Osolobue gizi Azaya si, “Mkpogun Jese k'a
puha—Onyę ahụn hụn jenkò d'e lihi, kima ndị ali ile;
iya kę ndị wuleni ndị Ju k'e gi don enya.”

13 Osolobue, onyę hụn olile-eña għa ęka a abja,
ya gi īghogħo l-e udon ile gbajun ụnu kę ụnu don rị
e gi e e don enya. Y'a mę e, keni ụnu nwę olile-eña,
nwę e odata, ghahanji ik'en Mmøn-nsø.

Ikien Polu Gi E De

14 Umune m, o wegħo m enya nị mma-mma jun
imē ụnu, nị amamihien jun imē ụnu, ni ụnu k'a
sazikwö ęka kuzi ibe ụnu.

15 Kanji, o nwęgho ihien ndị m ku ndun-ndun imē ehuhuo-ozini, keni m nyanhanzinị ụnu we. M'e kushi ikēn make eka Osolobue hūn rị imē ndun m,

16 hūn o gi tumē m onyē a runni Kraist' wu Jizosí imē igunrun ndị ali ndị ozō wuleni ndị Ju. M rị nwan a run kē onyē nchü-ejan ghahani izisomme ozioma Osolobue. M rị a run keni ndị anị ndị ozō hūn uzō wuru ihien we ye Osolobue hūn Osolobue a nabanhān, oyiye Mmon-nsō dōn nsō.

17 Ya wu, o furu nwan ni m'a nyan isi banyeni ihien Jizos' Kraist' gi m run imē ihien Osolobue.

18 Ekukodē m ihien ọwule karị ihien Kraist' gi m run imē igunrun ndị ali ndị ozō wuleni ndị Ju, hūn o gi mē we wuru ndị e hume ni Osolobue isi. O gi oku-ọnụ m lę ihien m run mē e,

19 lę ikēn o gi ihien-ahimā lę ọrun-atumēnya kpa, lęzi ghahani ikēn Mmon nke Osolobue—nke wu ni e zichanriŋuo m ozioma Kraist' ghakwori Jerusalēm d'e ru Ilairikom.

20 Ihien m'a chokēnmē wu ni m'e zi ozioma ebe we keleni nütu ẹfan Kraist', amamgbe m'a tūnyezi ebe onyē ozō tūnmaguu.

21 Kama, m rị e mē n'o rị kē Ehuhuo-nsō dōn kụ, ni,

“Ndị we gwatulen'i banyen'ę k'a hūn;
ndị nütulen'i banyen'ę k'a ghota.”

Połu A Tu Iroro Ijēn Rom

22 Ifiri e kē m gileni sa eka bia d'a hūn ụnu ogēn ile m gi cho ni m bia.

23 Kanji, hūnni o mē nwan n'o nwęzini ebe hoduni m k'a nō run ọrun azuunni ile bu o mepuguo ahua ole-lę-ole m choma ni m bia d'a hūn ụnu,

24 a kwademeguo m ni m k'a bia m jenkoni Speni. M bu e obi ni m k'a banhan d'a hun unu m jenkoni, keni unu ye ni m eka m jenkoni ebephu—mmē le unu noguu ekere.

25 Kanji, m jenkō nwan Jerusalēm kikenni d'e yeni ndi nke Osolobue rị ebephu eka.

26 Makeni ndi kwerini rişonmē Azụn Masēdonia le Akaya e wepuhaguo obi, shiapu ẹfọ tuni ndi igbennye rị imē ndi nke Osolobue rị Jerusalēm ihien.

27 Uwē gi uche wę me ihienni. Ezioku-ezioku, o furughọ, makeni wę gi ndi kwerini rị Jerusalēm ụgwọ. Makeni, omeni ndi wuleni ndi Ju e sɔŋguo uwē wu ndi Ju keri ngozi imē-mmɔn wę, o furu ni ndi wuleni ndi Ju gizi ihien uwani wę nwę yeni wę eka.

28 M rụngu ogboni, wegụ ihien ile wę tu ye wę, m k'e jen Speni; m jenkoni a banhan m d'a hun unu.

29 Ogen m'e gi bia d'a hun unu, a maringhọ m ni m k'e gichanrin ngozi Kraistị bia.

Połu A Rịo Wę Ekpere

30 Umunę m, m rị e gi ẹfan Di-nwọnni-enyi wụ Jizos' Kraistị le ifiri ihien-osusuo gha eka Mmɔn-nso bia hun enyi nwę jenni ibe enyi a rịo unu ni unu son m mèkènmè ekpere, unu a rịokènmè ni m Osolobue.

31 A rịo n'a n'o gbapuha m eka ndi kwerileni hun rị imē ali Judia; a rịozin'a ni ndi nke Osolobue rị imē obodo Jerusalēm nabanhān ihien m jenkō ebephu d'e mèni wę,

³² keni m gi ighoghọ bịa d'e kunrun ụnụ, omeni Osolobue a choghọ, e son m ụnụ nódigụ—gi e zu ikéñ, ndùn a banzị m.

³³ Osolobue, onyé hụn e ye udọn, ya nøyeni ụnụ ile. Iseę.

Isi Nke Mmisin

Połu Ekele Ndị Rị Ichẹn-ichẹn

¹ Nabanhan nị nwènè-enyi-okpoho wụ Fibi, hụn wụ onyé ohu imé ndị-ørùn ụka rị Sènkré; ọ lala d'a hụn ọnụ.

² M sị ụnụ gi ẹfan Di-nwònńi-enyi nabanhán a k'o furu nị ndị nke Osolobue a nabanhán ihiān. Yeni n'è eka ọwule ọ chọ nị ụnụ yen'è, makèni ya lè enwèn e e yepukanị ndị bu ọda eka, kẹ mmé nwèn.

³ Kele ni Prisilia lè Akwila, ndị mmé lè wẹ gba a rụn ørùn Kraistì Jizosì.

⁴ Oku m te k'e gbu wẹ. Ele mmé suò rị e kele wẹ, kẹ ndị ụka ile rịsonmè alị ndị wụlèni ndị Ju rị e kele wẹ.

⁵ Kelezi ni ụka hụn a nọ iwe wẹ e zu. Kele ni ezi ọwụ m wụ Epenetosi. Iya wụ onyé ibuzo kwerini Kraistì imé Azuṇuñ Eshia.

⁶ Kele ni Meri, hụn rụnkènmè ni ụnụ ørùn.

⁷ Kele ni Andronikosì lè Juniasi, ndị Ju ibe m kẹ wẹ wụ, mmé lè wẹ wị nọ ụno-nGAN. Wẹ wụ ndị w'a gbaye imé ndị-ozi pụ-ichẹn, uwẹ bu m ụzọ wuru ndị nke Kraistì.

⁸ Kele ni Amplayatosì, ezi nwènè m imé Di-nwònńi-enyi.

⁹ Kele ni Obanosi wụ onyé-ørùn ibe enyi imé ørùn Kraistì lè ezi ọwụ m wụ Stakisi.

10 Kele ni Apelesi, hụn wę e ku oku e ọhụnma imẹ Kraisti. Kele ni ezi-lę-ụlo Aristobulosi.

11 Kele ni Herodionu, hụn mme lę iya wụ onyę ali ohu. Kele ni ndị hụn kwerini Di-nwọnni-enyi imẹ ezi-lę-ụlo Nasisosi.

12 Kele ni Traifina lę Traifosa, ikpoho ndị hụ a rụnkemneni Di-nwònñi-enyi orun. Kele ni ezi ọwụ m wụ Pësisi, hụn rụnkemneni Di-nwònñi-enyi orun.

13 Kele ni Rufosi, hụn Di-nwònñi-enyi hori, ya le nnę e hụn e mę mmę lę enwèn m kę nwa a ogèn ile.

14 Kele ni Asinkritosi lę Flegonu lę Hëmisi lę Patrobasi lę Hëmasi lę umunę ndị ozo imẹ Kraisti wę ile rị ebéhụ.

15 Kele ni Filologusu lę Julia. Kele ni Neriusu lę nwènè-ę-okpoho. Kele ni Olimpası lę ndị nke Osolobue ile hụn wę ile rị ebéhụ.

16 Dide ni ibe ụnụ ndide rị nsọ.

Ndị ụka Kraisti ile e zi ekele.

Oku Ikpażụn

17 Umunę m, dodo, ọ rị eka ụnụ, kpachanpu ni enya makę ndị e buhę nkebe, e mę okukwe ụnụ uke ebe wę n'a kuzi ihiēn wụlenu ezioku ahụn ndị kuzini ụnụ kuzi ụnụ. Gba nị nị wę oso!

18 Makeni ndị e mę ihiēn ndịnị a rị e fe Nna enyi wụ Kraisti; kanị wę rị e fe efo wę lę ihiēn a gunni wę. W'e gi onu-oma lę oku a suq ụsuq e dufie ndị marinleni ihiēn.

19 Ihiēn ile a nuguo kę ụnụ dọn rị e hume isi. Ufiri e, efo ri a suq m ụsuq banyeni ụnụ. M chọ nị onu a wụ ndị marin ihiēn ebe imẹ ihiēn rị mma ri, ụnụ a wụ ndị marinleni ihiēn ebe imẹ eje-ihiēn ri.

20 O biekọ Osolobue hụn e ye udọn a zokpukpọ Ekwensu ye okpuru ụkụ ụnụ.

Efoma Di-nwọnni-enyi wụ Jizosị ya noyeni ụnụ.

21 Timoti, hụn mme lẹ ya wị a rụn ɔrun e zi ekele ụnụ, ेriṛa kẹ Lushosi dọnzi zi ekele ụnụ. Jasìn lẹ Sosipata, ndị Ju ibe m, e zizi ekele ụnụ.

22 Mmẹ wụ Tetiösị, hụn de ékukwọ-ozini gi ẹfan Di-nwònñi-enyi e zi ekele ụnụ.

23 Gayosị, hụn m rị iwe e, hụn uka nọ iwe e e zu, e zi ekele ụnụ. Erastosị, hụn e dònmeni obodoni egho lẹ nwènè enyi wụ Kwotus' e zi ekele ọnụ.

24 [Efoma Di-nwònñi-enyi wụ Jizos' Kraistị, ya noyeni ọnụ ile. Isẹe.]

Ojija-mma Ya rịnị Osolobue!

25 Ojija-mma ya rịnị Osolobue! Iya wụ onyę hụn k'a saeka gi ihiẹn rị imẹ oziomanị m rị e zi hụn wẹ gi a masonmẹ ọkwa banyeni Jesu Kristi, mẹ ụnụ zekènme. Oziomanị lẹ ọkwanị rị e ku oku ihiẹn-mini hụn te zueri edei.

26 Kanị, e wepuhaguo w'a nwan ifon; wẹ rị nwan e gi ihiẹn ndị-amuma desonmẹ imẹ Ehuhuọ-nsọ e mẹ ndị alị ile a marin a; Osolobue hụn rị ndun jenrin ejen ya ye iwu sị wẹ mẹ ेriṛa, keni ndị anị ile hụn uzo kweri, gi okweri hụ wẹ kweri humen'ẹ isi.

27 Egheę, ojija-mma ya rịnị Osolobue! Osolobue hụn ya suọ marin ihiẹn ile! Ya rịn'a jenrin ejen ghahanị Jizos' Kraistị! Isẹe.

Elu Ohun: Ekukwɔ-Nso (Azuun Ohun rɪn'a) Revision of New Testament in Ika

copyright © 2010 Wycliffe

Language: Ika

Translation by: Wycliffe

Ika (ikk) Nigeria

In Nigeria the word Ika is not only the name of the Ika people, but is also used to designate a local government area in the Akwa Ibom State. The Ika people are a sub group of the Igbo people. It is interesting to note that Ika is the name of a town in Croatia is one of the eight Annang local government areas of the local government areas in Akwa Ibom State. An alternative name for the Ika people is Ika-Annang. There appears to be another dialect of Ika that is spoken in Delta State of Nigeria.

Copyright Information

© 2010, Wycliffe. All rights reserved.

This translation text is made available to you under the terms of the Creative Commons License: Attribution-Noncommercial-No Derivative Works. (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/3.0/>) In addition, you have permission to port the text to different file formats, as long as you do not change any of the text or punctuation of the Bible.

You may share, copy, distribute, transmit, and extract portions or quotations from this work, provided that you include the above copyright information:

You must give Attribution to the work.

You do not sell this work for a profit.

You do not make any derivative works that change any of the actual words or punctuation of the Scriptures.

Permissions beyond the scope of this license may be available if you contact us with your request.

Printed book ISBN 9789789037056

Revision

The New Testament

in Ika

© 2010, Wycliffe. All rights reserved.

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution-Noncommercial-No Derivatives license 4.0.

You may share and redistribute this Bible translation or extracts from it in any format, provided that:

You include the above copyright and source information.

You do not sell this work for a profit.

You do not change any of the words or punctuation of the Scriptures.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

2019-08-09

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 18 Apr 2025 from source files
dated 29 Jan 2022

31b0248e-272a-5dee-8226-bcc00c54d9b1